

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİR TASARIM İLKESİ OLAN TEKRARIN ARTİSTİK SERAMİK TASARIMINDA KULLANIMI

Yüksek Lisans

ERDİ ÖZDEMİR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Müjde YÜCEL ÇOŞAR

Çanakkale - 2019

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

BİR TASARIM İLKESİ OLAN TEKRARIN ARTİSTİK SERAMİK TASARIMINDA KULLANIMI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Erdi ÖZDEMİR

Tez Danışmanı
Dr. Öğr Üyesi
Müjde YÜCEL ÇOŞAR

Çanakkale - 2019

TAAHHÜTNAME

Yüksek lisans Tezi olarak sunduğum " Bir Tasarım İlkesi Olan Tekrarın Artistik Seramik Tasarımında Kullanımı " adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26 / 07 /2019

Erdi ÖZDEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Erdi ÖZDEMİR'e ait''Bir Tasarım İlkesi Olan Tekrarın Artistik Seramik Tasarımında Kullanımı''adlı çalışma, jürimiz tarafından Seramik Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Üyeler	**İmza**
Doç. A.Cüneyt ER	
Doç. Ayşe GÜLER	
Dr. Öğr. Üyesi Müjde YÜCEL COŞAR (Danışman)	

Tez No : 10286223
Tez Savunma Tarihi : 26.07.2019

ONAY

Prof. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü
28../08./2019

ÖZET

BİR TASARIM İLKESİ OLAN TEKRARIN ARTİSTİK SERAMİK TASARIMINDA KULLANIMI

‘Bir Tasarım İlkesi Olan Tekrarın Artistik Seramik Tasarımında Kullanımı’ adı altında yürütülen bu çalışmada, seramik sanatındaki sanatsal anlatımlarda kullanılan tekrar ilkesi ele alınmıştır. Tekrar ilkesinin seramik sanatıyla bütünleşmesi ve bunun sonucu olarak oluşan plastik ve estetik değerler irdelenmiştir.

Çalışmanın içeriğinde tasarımın tanımı ve tarihçesine değinilmiş, tasarım ilke ve öğeleri hakkında bilgi verilmiştir. Tekrarın seramik sanatında yeri incelenerek, ülkemizde ve dünyada tekrar üzerine çalışan seramik sanatçılarından ve eserlerinden örnekler sunulmuştur. Araştırmalar doğrultusunda gerçekleştirilen kişisel uygulamalar paylaşılmış, çalışma süresince derlenen sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışma yapılırken temel tasarımın önemli ilkelerinden biri olan tekrar ilkesinin tanıtılarak, tasarıma olan etkilerinin tespit edilmesi, tekrar ilkesinden faydalanılarak üretilmiş olan eserlerden örnekler sunarak yeni tasarımlar için faydalanılabilecek bir kaynak oluşturulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Tasarım, Tekrar, Sanat

ABSTRACT

USE OF A REPETITION AS A DESING PRINCIPLE IN ARTISTIC CERAMIC DESIGN

"Use of a Repetition as a Desing Principle in Artistic Ceramic Design" in that study, conducted under the name used in ceramic art in the principle of artistic statements were discussed again. Again it was examined and ceramic arts integration as a result of the principle of plastic and aesthetic values.

In principle and definition of design, design and content of the study into the history of the items mentioned were informed about. Writing in the world and in our country by examining where in ceramic art, ceramics and works of art, presented examples of artists working on again. Research conducted in accordance with the results, which has been compiled for the duration of the work place and shared personal practices.

While this study is one of the basic design principles that are important again, introduced the principle of the works of art, design, by means of this detection principle again by offering new designs for a resource aimed jenny-rated samples could benefit.

Key Words: Ceramic, Design, Repetition, Art

ÖNSÖZ

Tasarım ilke ve öğelerinin plastik ve görsel sanatlara katkılarının araştırıldığı "Bir Tasarım İlkesi Olan Tekrarın Artistik Seramik Tasarımda Kullanımı" konulu tez çalışmasında tekrar ilkesinin seramik eserlerde kullanımları sanatçı çalışmaları üzerinden ele alınarak, konu ile ilgili örneklerin derlendiği bir kaynak oluşturmak hedeflenmiştir.

Yüksek lisans çalışmam sırasında desteğini esirgemeyen, bilgi ve deneyimiyle her konuda yol gösteren danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Müjde YÜCEL ÇOŞAR ve tüm eğitimim boyunca üzerimde emeği olan bütün hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca maddi ve manevi desteği ile her zaman yanımda olan aileme babam Süleyman ÖZDEMİR, annem Meryem ÖZDEMİR ve abim Eren ÖZDEMİR' e teşekkürlerimi sunarım.

Erdi ÖZDEMİR

Çanakkale, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
KISALTMALAR ..... **vi**
RESİMLER LİSTESİ ..... **vii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
TASARIM

1.1. Tasarımın Tanımı **3**
1.2. Tasarımın Tarihçesi **4**
1.3. Tasarım Öğeleri Ve İlkeleri **8**
1.3.1. Tasarım Öğeleri **8**
1.3.1.1. Nokta **8**
1.3.1.2. Çizgi **9**
1.3.1.3. Leke **10**
1.3.1.4. Işık-Gölge **10**
1.3.1.5. Doku **11**
1.3.1.6. Renk **13**
1.3.1.7. Ölçü **14**
1.3.1.8. Yön **16**
1.3.2. Tasarım İlkeleri **17**
1.3.2.1. Uygunluk **17**
1.3.2.2. Zıtlık **18**
1.3.2.3. Koram(Hiyerarşi) **19**
1.3.2.4. Egemenlik **20**
1.3.2.5. Denge **21**
1.3.2.6. Birlik **22**
1.3.2.7. Tekrar **23**

İKİNCİ BÖLÜM
SERAMİK SANATINDA TEKRAR

2.1. Seramik Yüzeylerde Tekrar **27**
2.2. Seramik Formlarda Tekrar **29**
2.3. Artistik Seramik Alanında Tekrar İlkesini Kullanarak Tasarım Yapan Bazı Sanatçılar **30**

2.3.1. Ai Weiwei 30

2.3.2. Ben Medansky..... 32

2.3.3. Canan Dağdelen 34

2.3.4. Clare Twomey 35

2.3.5. Gül Özturanlı 36

2.3.6. Gwyn Hanssen 38

2.3.7. Hasan Şahbaz 39

2.3.8. Joanna Poag 41

2.3.9. Kemal Tizgöl 42

2.3.10. Lei Xue 43

2.3.11. Leman Kalay 44

2.3.12. Mutlu Başkaya 46

2.3.13. Piet Stockmans 48

2.3.14. Zehra Çobanlı 49

2.3.15. Zemer Peled 51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TEKRAR İLKESİ TEMELİNDE YAPILAN KİŞİSEL UYGULAMALAR

SONUÇ 59
KAYNAKÇA 60
EKLER 68
ÖZGEÇMİŞ 69

KISALTMALAR

a.g.e : Adı geçen eser

Böl. : Bölüm

Doç. : Doçent

Dr. : Doktor

Öğr. : Öğretim

No: : Numara

s. : Sayfa

ss. : Sayfa Sayısı

yy. :Yüzyıl

RESİMLER LİSTESİ

Resim No	Resim Adı	Sayfa
Resim 1.1.	Mavi Kahve Fincanları, İçinde Bir Sıkıntı Var, 3.5 m, 1995……. Türk Seramik Sanatı, 2007 s.97	9
Resim 1.2.	Piet Stocksmans, Books Shifted Pages, 2013…….. https://www.pietstockmans.com/en/ArtProjectsDetail.aspx?collection=b99aad79d3914730b2f9e19e0bf09b7d&product=5373dd6db74c-4b7a-9689-73762c636615 (Erişim Tarihi:07.05.2018)	9
Resim 1.3.	Sam Francis, İsimsiz Lekeler Tablosu …… https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-f/francis-sam/sam-francis-isimsiz-lekeler/ (Erişim Tarihi: 18.06.2019)	10
Resim 1.4.	Manastır Sütunlu Çarşı ……... https://pixabay.com/tr/photos/manastır-sütunlu-çarşı-ışık-gölge-9297/ (Erişim Tarihi: 18.06.2019)	11
Resim 1.5.	Ananas Meyvesinin Dış Dokusu …… https://www.yougarden.com/item-p-340031/edible-indoor-pineapple-plant-ananas-comosus (Erişim Tarihi: 18.06.2019)	12
Resim 1.6.	Kemal Tizgöl, Non-Stop 2,5 Months, 60x54 cm , 2008……. Tizgöl , 2008 , Sanatta Minimalizm ve Günümüz Seramik Sanatına Yansımaları , s.132	12
Resim 1.7.	Benzer Renkler ……... https://yeltendersmateryal.weebly.com/goumlrsel-sanatlar/zt-renkler (Erişim Tarihi: 18.06.2019)	13
Resim 1.8.	Zıt Renkler …….. https://yeltendersmateryal.weebly.com/goumlrsel-sanatlar/zt-renkler (Erişim Tarihi: 18.06.2019)	13
Resim 1.9.	Canan Dağdelen, Yansıma, 2015, Porselen …..……. http://canandagdelen.com/works/works-2015/reflection/ (Erişim Tarihi:17.04.2018)	14

Resim 1.10. Ölçüde Yakınlık Uzaklık …… 15
https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi: 21.06.2019)

Resim 1.11. Renklerin Ağırlığı ……... 15
Denel, 1981, Temel Tasarım ve Yaratıcılık, s.

Resim 1.12. Yön Örnekleri ……. 16
https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi: 21.06.2019)

Resim 1.13. Zehra Çobanlı, Çocuk Alyan ve Diğerleri 10x120x60 cm, 2015…… 16
http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ (Erişim Tarihi:17.05.2019)

Resim 1.14. Corba takımı, Tornada şekillendirme, Veli Tutaş …….. 17
Tutaş , 2014, Tasarım İlkelerinden Uygunluk Ve Seramik Sanatında Yeri s.85

Resim 1.15. Ole Lislerud, Huaxia Arch - Foshan, China, 2003 ……. 18
Yücel Çoşar, 2017, Artistik Yüzey Seramiklerinde Tasarımın Algılanmasına Etki Eden Faktörler s. 453.

Resim 1.16. Formda çevresel korama örnek, İsimsiz, Kadir Ertürk, 2011 ……. 19
Ertürk , 2011, Seramik Sanatı'nda Bir Tasarım İlkesi Olan Koram'ın İncelenmesi Ve Kişisel Yorumlar s.116

Resim 1.17. Michigan Gölü Üzerinde Bulutlar, Ruth Duckworth, 1976. …….. 21
Yücel Çoşar, 2017, Artistik Yüzey Seramiklerinde Tasarımın Algılanmasına Etki Eden Faktörler s. 453.

Resim 1.18. Manzaraya Karşı Karşıya Doğu, Brad Evan Taylor, 2001…….. 22
http://bradevantaylor.com/portfolio/murray-stacks-2 (Erişim Tarihi: 31.05.2019)

Resim 1.19. Birlikte Büyümek, Jeanne Opgenhaffen, 2007 ……... 23
http://opgenhaffen.com/gekleurd-porselein
(Erişim Tarihi: 31.05.2019)

Resim 2.1. Tam tekrar, Arının Bal Peteği ……. 24
http://www.olaganustukanitlar.com/arilarin-altigen-sevgisi-neden-kaynaklanir/ (Erişim Tarihi: 31.05.2019)
Resim 2.2. Aralıklı tekrar, Deniz Kestanesinin Yapısı…….. 25
https://tr.depositphotos.com/79512088/stock-photo-shell-of-sea-urchin-or.html (Erişim Tarihi: 31.05.2019)
Resim 2.3. Değişken Tekrar, Çini Süslemeleri ……. 25
https://www.anikya.com/EN/products/architectural/k016-hand-made-iznik-quartz-tile (Erişim Tarihi: 31.05.2019)
Resim 2.4. Diskler, Brad Evan Taylor, 2002……. 26
http://bradevantaylor.com/portfolio/discs (ErişimTarihi:31.05.2019)
Resim 2.5. Oya Aşan Yüksel, İsimsiz,2014 ……. 27
Oya Aşan Yüksel Arşivi (Erişim Tarihi: 23.05.2019)
Resim 2.6. Oya Aşan Yüksel, İsimsiz,2014 ……. 27
Oya Aşan Yüksel Arşivi (Erişim Tarihi: 23.05.2019)
Resim 2.7. Bien Seramik Kataloğu, Joker, 20 x 20, 2018……. 28
http://www.bienseramik.com.tr/Pdf/katalog/desenli-karo-katalog (Erişim Tarihi: 15.03.2018)
Resim 2.8. Bien Seramik Kataloğu, Spider, 20 x 20, 2018…….. 28
http://www.bienseramik.com.tr/Pdf/katalog/desenli-karo-katalog (Erişim Tarihi: 15.03.2018)
Resim 2.9. Bellamaison, Servis Tabağı …… 28
https://www.bellamaison.com/servis-tabagi-blue-tile (ErişimTarihi:31.05.2019)
Resim 2.10. Güngör Güner, Dün Bugün Yarın, 1982 …… 29
http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=1&modPainters_artistDetailID=4058&t=true (Erişim Tarihi: 27.05.2019)
Resim 2.11. Güngör Güner, Bowl Form Close-Up……. 30
http://www.gungorguner.com/works/bowls.html (Erişim Tarihi:16.02.2018)

Resim 2.12. Ai Weiwei, Kui Hua Zi (Ayçiçeği Tohumları), Tate Modern, Londra, 2010. …….. 31
https://tr.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/global-contemporary/a/sseeds-ai-weiwei
(Erişim Tarihi:25.05.2018)

Resim 2.13. Ai Weiwei, Çaydanlık Emzikleri, 460 x 400 x 5 cm, 2015……. 31
http://omuryazilari.blogspot.com.tr/2017/10/ai-weiwei-porselene-dair.html (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

Resim 2.14. Ai Weiwei, He Xie(Nehir Yengeçleri), 2012…… 32
http://yasamizi.blogspot.com.tr/2018/01/yln-ilk-sergisi.htm)
(Erişim Tarihi: 26.05.2018)

Resim 2.15. Ben Medansky, Mini Loop Bowl, 7 x 7 cm h: 2.5 cm, 2018…….. 33
http://benmedansky.com/shop-2/mini-loop-bowl
(Erişim Tarihi: 25.05.2018)

Resim 2.16. Ben Medansky, Loop Trax Vessel, 7 x 7 cm h: 14 cm, 2018…….. 33
http://benmedansky.com/shop-2/looped-vessel
(Erişim Tarihi: 25.05.2018)

Resim 2.17. Ben Medansky, CIS Portal, 12 x 4 cm h: 20 cm, 2018…… 33
http://benmedansky.com/shop2/l4c79x3zikkiy4ds20xm9c44an29v1 (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

Resim 2.18. Canan Dağdelen, 'Nothing/Hiç', 2017,Porselen……. 34
https://lh3.googleusercontent.com/GxPs696CucIUZ5hX7UR_7jrFlArJ3yM3jJDVqJU2PmHTrUvAfOUOKne08Sup9b7hAH88bMg=s128 (Erişim Tarihi: 25.06.2019)

Resim 2.19. Canan Dağdelen, Canevine dot, 2007, Porselen…….. 35
http://canandagdelen.com/works/works-2007/canevine-dot/
(Erişim Tarihi: 17.04.2018)

Resim 2.20. Canan Dağdelen, Libellulidae II, 2005, Beyaz Çamur ……... 35
http://canandagdelen.com/works/works-2005/libellulidae-ii/
(Erişim Tarihi: 17.04.2018)

Resim 2.21. Clare Twomey , Exchange , 2013……... 35
http://www.claretwomey.com/projects_-_exchange.html
(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Resim 2.22. Exchange Detay……... 35
http://www.claretwomey.com/projects_-_exchange.html
(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Resim 2.23. Clare Twomey, Consciousness/Conscience, Kore Dünya Seramik Bienali,2001. ……... 36
http://www.claretwomey.com/projects_consciousnessconscience.html (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Resim 2.24. Devinim 1 ,Porselen & Cam , 1999. . ……. 37
Türk Seramik Sanatı, 2007 s.87

Resim 2.25. Gül Özturanlı , 1985-1995 Eserleri . ……..... 37
Gül Özturanlı'nın Arşivinden (Erişim Tarihi: 22.09.2018)

Resim 2.26. Gwyn Hanssen Pigott , Three Beakers , 1992……. 38
http://www.olsengallery.com/enlarge.php?work_id=9934&artist_id=457 (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

Resim 2.27. Gwyn Hanssen Pigott, Exodus II ,1996……... 38
https://www.ngv.vic.gov.au/exhibition/gwyn-hanssen-pigott/
(Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Resim 2.28. Organik Deformasyon, Organik Seramik Obje Serisi, 2013……... 39
https://issuu.com/hasansahbaz/docs/hasan__ahbaz_2010-2018_issuu?fbclid=IwAR3vJPqCpDvl-BJMj8X3n88eyMK8kX9WRfAwPbgWzT-FgjdFRK-5Iwmbs0Y (Erişim Tarihi: 08.10.2018)

Resim 2.29. Organik Deformasyon, Organik Seramik Obje Serisi, 2013……... 39
https://issuu.com/hasansahbaz/docs/hasan__ahbaz_2010-2018_issuu?fbclid=IwAR3vJPqCpDvl-BJMj8X3n88eyMK8kX9WRfAwPbgWzT-FgjdFRK-5Iwmbs0Y (Erişim Tarihi: 08.10.2018)

Resim 2.30. Otoportre , Figüratif Soyutlamalar Serisi, 2015…… 40
https://issuu.com/hasansahbaz/docs/hasan__ahbaz_2010-2018_issuu?fbclid=IwAR3vJPqCpDvl-BJMj8X3n88eyMK8kX9WRfAwPbgWzT-FgjdFRK-5Iwmbs0Y (Erişim Tarihi: 08.10.2018)

Resim 2.31. Joanna Poag, Flourish I, 2015. …… 41
https://www.joannapoag.com/#/pier/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

Resim 2.32. Flourish I, Detay 1. ……. 41
https://www.joannapoag.com/#/pier/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

Resim 2.33. Joanna Poag, Progression, 2013..... 42
https://www.joannapoag.com/#/maritime/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

Resim 2.34. Kemal Tizgöl, Beni Yıka , 13x39x9 cm, 2012..... 43
http://galerisoyut.com.tr/kemal-tizgol-2012/#gorsel-1/7/kt1210-08.jpg (Erişim Tarihi: 21.04.2018)

Resim 2.35. Kemal Tizgöl, Kaplanmış Boşluk……. 43
https://tr.pinterest.com/pin/327355466638960923/ (Erişim Tarihi: 21.04.2018)

Resim 2.36. Lei Xue, Drinking Tea, Hong Kong, 2014…….. 44
http://coleccionsolo.com/collection/drinking-tea/ (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

Resim 2.37. Lei Xue, Porcelain Tango, Hong Kong, 2013……. 44
https://www.artbasel.com/catalog/artwork/16733/LeiXuePORCELAINTANGO#&gid=1&pid=1 (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

Resim 2.38. Döngü, Yerleştirme, 95x50 h: 8,5 cm, 2012…… 45
http://1.bp.blogspot.com/5MlUZHYEEag/UWaixvanOcI/AAAAAAAAARo/v3JJQAAP5qM/s1600/_MG_7474.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

Resim 2.39. Huzur, Lazer Baskı,,70x70 h: 12 cm, 2012……. 45
http://1.bp.blogspot.com/Umfsee0xpfY/UWahhRJahbI/AAAAAAAAAQA/sJE5whp79aQ/s1600/_MG_7431.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

Resim 2.40. Huzur Detay……. 45
http://3.bp.blogspot.com/eziMRsrOhvw/UWahnj9uMTI/AAAAAAAAAQQ/PrfB4Y9fqCk/s1600/_MG_7442.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

Resim 2.41. Mutlu Başkaya, Akıl Süzgeci, 2009…… 46
Kalay , 2013 , Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler,s.109

Resim 2.42. Mutlu Başkaya, Hope, 2012……..... 47
Kalay , 2013 , Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler ,s.110

Resim 2.43. Mutlu Başkaya, Hediye, 2x22x22 cm , 1996. ……. 47
https://tr.pinterest.com/pin/548102217125094339/
(Erişim Tarihi: 22.04.2018)

Resim 2.44. Piet Stockmans, 10.000 Cups , 1982…… 48
http://www.pietstockmans.com/ArtProjectsDetail.aspx?collection=1b0a3a7ba0424125b7b9e3082b50dbf0&product=9d97c3b4-769f4df1-a514-1e2453d482a1 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

Resim 2.45. Piet Stockmans, 1000 Crucibles, 1980 ……... 48
http://www.pietstockmans.com/ArtProjects-Detail.aspx?collection=38b7535b-c039-40ce-affa-0e69131c8d58
(Erişim Tarihi: 07.05.2018)

Resim 2.46. Piet Stockmans, Privat Collection , 1987 , Fransa …….. 48
http://www.pietstockmans.com/ArtProjects-Detail.aspx?collection=2aa09756-93f9-46fa-9155-2a2e0285573c
(Erişim Tarihi: 07.05.2018)

Resim 2.47. Zehra Çobanlı Düzenleme……... 49
Aşan Yüksel, 2014, Doku Kavramı Ve Seramik Yüzeylerde Kullanımı s.80

Resim 2.48. Lale zamanı, 2013…… 50
http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ (Erişim Tarihi:17.05.2019)

Resim 2.49. 'Birfincankahvenin 40 yılhatırıvardır'120x120 cm, 1998…… 50
http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ (Erişim Tarihi:17.05.2019)

Resim 2.50. Zemer Peled, Süspansiyon, North Dakota, USA, 2017……... 51
https://www.zemerpeled.com/work/#/suspension/
(Erişim Tarihi: 23.05.2018)

Resim 2.51. Zemer Peled, Grup Kırıkları 2 Numara, Porselen, 2015…..... 52
https://www.zemerpeled.com/bunch-of-shards//
(Erişim Tarihi: 27.05.2018)

Resim 2.52. Zemer Peled, Grup Kırıkları 3 Numara, Porselen, 2015……. 52
https://www.zemerpeled.com/bunch-of-shards//
(Erişim Tarihi: 27.05.2018)
Resim 3.1. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 53
Resim 3.2. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 54
Resim 3.3. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 54
Resim 3.4. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 55
Resim 3.5. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 56
Resim 3.6. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 57
Resim 3.7. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019. Erdi Özdemir Arşivi …… 58

GİRİŞ

Temel tasarımın önemli ilkelerinden biri olan tekrar ilkesinin tanımlanarak, özelliklerinin ve yarattığı etkilerin tespiti, farklı tasarım ilkeleriyle olan bağının incelenmesi, seramik sanatındaki yeri ve seramik sanatçıları tarafından nasıl ele alındığının araştırılması amacıyla yapılan tez çalışması birbirini bütünleyen üç ayrı bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın ilk bölümünde, tasarımın tanımı ve tarihçesine değinilmiş, görsel sanatlarda anlamın ve işlevin ifade değeri kazanmalarını sağlayan öğeler ve bu öğelerin birliğini sağlayan ilkelerin açıklamaları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, tekrar ilkesi daha ayrıntılı olarak ele alınmış, seramik sanatında tekrarın yeri hakkında incelemelere yer verilmiştir. Görseller ile teknik araştırmanın anlatım dili zenginleştirilirken, ülkemizde ve dünyada farklı anlayışlara sahip sanatçılar ayrı başlıklar altında incelenmiş, sanatçıların tekrar ilkesini kullanarak oluşturdukları çalışmalarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise tekrar ilkesi ile oluşturulan kişisel uygulamalar yer alırken, sonuç bölümünde çalışma süresince edinilen bilgilerden derlenen yorum ve öneriler belirtilmiştir.

Literatür araştırmasında; kütüphaneler ziyaret edilmiş, internet sayfaları taranmış ve konu ile ilişkili ansiklopediler, kitaplar, dergiler, bilimsel ve sanatsal yayın ve kataloglar, makaleler, lisansüstü tezler tespit edilmiştir. Sanatçılar ve eserleri hakkında bilgi toplama aşamasında öncelikle sanatçının kendisine ulaşılmaya çalışılarak röportaj yöntemi denenmiş, ulaşılamayan sanatçıların bilgileri için internet kaynakları ve kataloglardan faydalanılmıştır.

Faruk Atalayer, temel sanat öğelerini her açıdan değerlendirdiği, “Temel Sanat Öğeleri” adlı kitabıyla; Nigan Bayazıt “Tasarımı Anlamak” adlı eseriyle, Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton’ın bir araya gelerek yazdıkları “Sanatın Temelleri” adlı eserleriyle, Hulusi Güngör “Temel Tasar” adlı kitabıyla bu çalışmanın gerçekleşmesine katkıda bulunmuşlardır.

Lale Oransay’ın, ‘Doku, Strüktür ve Tekrar İlkelerinin Seramik Alanında Kullanım Olanakları’ isimli sanatta yeterlik tezi, Leman Kalay’ın, ‘Seramik Sanatında Minimalist

Düzenlemeler' isimli sanatta yeterlik eseri çalışması raporu, Zeynep Baskıcı Kapkın'ın 'Çağdaş Seramik Sanatında Ritim' adlı yüksek lisans tezi tekrarın daha net anlaşılması ve anlatılmasında yol gösterici olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TASARIM

1.1. Tasarımın Tanımı

Bir şeyin zihinde yapılması istenen şekilde tasarlanması sonucu ortaya çıkan biçime tasarım denir[1]. Tasarım kelimesi, "tasar" sözcüğünün kökünden türemiştir. Tasarım Arapça olan "suret" kelimesinin kökünden çıkar, "tasavvur" kelimesiyle eş anlamlıdır. Tasarım zihnin yeni bir düşünceyi canlandırması sonucu ortaya çıkan yeni görüntüdür.[2]

Tasarımın en temel amacı sistemsel bütünlük sağlamaktır. Tasarım günümüzde sonsuz boyutlara ulaşmaktadır. Tasarım sürecinin ortaya çıkışı genellikle bir şeyin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Tasarımda estetik, yaratıcılık ve disiplin en gerekli unsurlardır. Faruk Atalayer'in konu hakkındaki görüşü bunu açıklar niteliktedir ; "İnsanın ürettiği her ürün, doğada var olmayan bir oluşumdur. Var olduğu için gerçek, gerçeğin bir kopyası ya da aynısı olmadığı için de, gerçek üstü bir gerçektir. Ama ürün; yeni bir form, renk, doku, ölçü olarak işlev, anlam ve içerik taşıyorsa, kısaca estetik değer ve öğelerle görüngülenmişse, o artık "herhangi bir oluşum" değil, estetik bir nesne, estetikleşmiş bir "metadır"[3].

Tasarım, estetik olmalı, izleyici üzerinde iyi bir izlenim bırakmalıdır. Tasarımın anlam ve varlık yapısının zengin olabilmesi tasarım ilke ve öğelerinin ilişkisinin bileşimidir. Yaratıcı, güçlü tasarımlar ifade zenginliği ve gelecek nesillere yeni kaynak oluşturması bakımından önemlidir. Tasarım oluştururken belirli bir sınır yoktur. Tasarımcı her yöntem ve tekniği kullanabilir.

Tasarımcı, yeni tasarımların üretimi ve geliştirilmesi toplumsal ihtiyaçların düzenlenmesi için ortaya yeni tasarımlar çıkarmaktadır.

---

[1] Duygu Güvenç, Bir Tasarım İlkesi Olan Dengenin Seramik Sanatında İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2014, ss. 2-3.
[2] *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Cilt 1, İstanbul, 1997, s.1746.
[3] Faruk Atalayer, *Temel Sanat Ögeleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,1994, s.66.

Tasarımcı etrafında olan biten gelişmelerin çoğundan esinlenmektedir. Günlük yaşamda yeni tanışılan insan, yeni bir doğal afet, yeni iş hayatı vb. gibi olaylardan etkilenmektedir[4].

1.2. Tasarımın Tarihçesi

Tasarım yapma düşüncesinin, genel olarak, ilk insanın bir şeyi eline alıp, onu yeniden biçimlendirmesi ile birlikte başlamış olduğu varsayılmaktadır. Tasarım ürünleri bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Asıl amacı ihtiyacı karşılamaktır.

İnsanlık tarihinde işlevsellik kaygısı ve insan vücuduna uyumu göz önünde bulundurularak tasarımlar yapılırken, zamanla bu yapılan tasarımlarda estetik kaygılar ön plana çıkmış tasarımlar oluşturulmaya başlanmıştır. Zamanla el tezgâhlarında zanaatçılar tarafından farklı biçimsel ve işlevsel tasarımlar yapılmış ve geliştirilmiştir. Uzmanlıklar artmış, her şey insan gücüne bağımlı olmuştur. Yunan ve Roma dönemlerinde çok sayıda insanın çalıştığı atölyeler oluşturulmuş ve müşteri istekleri doğrultusunda bir nevi seri üretim yapılmış; bu da 19. yüzyıl başlarına dek, makineleşme yani sanayi devrimine kadar sürmüştür[5]. Faruk Ataleyer'in konu hakkındaki yorumu şu şekildedir:

> Dünya sahnesine çıkan burjuvazi ve sanayi devrimi fırtına gibi esmekteydi. Bilim ve özellikle teknikte inanılmaz atılımlar sergileniyor, Loncalar seri üretim ile rekabet edemeyip dağılıyordu. Değerler, anlayışlar, zevk ve kalite eski işlevselliğini- yapısallığını yitiriyordu. Rekabet, ucuz işçilik, ucuz fiyat, rastgele hammadde sonucu tüm yaşamı kaba, hantal, çirkin, değersiz, adi metalar kaplamaktaydı.[6]

Sanayi devriminin ardından seri üretim ürünlerin artarak, el sanatlarının değerini yitirmesi sonucu yaşanan çirkinlik ve estetik değerlerdeki düşüşten rahatsızlık duyan bazı sanatçılar bu kötü gidişata tepki göstermişlerdir.

Sanat ve el sanatları olarak adlandırılan Arts and Crafts sosyal, ahlaksal ve sanatsal kaos içerisinden çıkış fikri olarak, 19. Yüzyılda İngiltere'de William Morris liderliğinde başlayan bir sanat akımıdır. Unutulmaya başlanan zanaat tekniklerinin yeniden canlandırılmasını amaçlamıştır[7].

---

[4] Nigan Bayazıt, *Tasarımı Anlamak*, İdeal Kültür ve Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul,2008, s.227.
[5] Veli Tutaş, Tasarım İlkelerinden Uygunluk ve Seramik Sanatındaki Yeri. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2014, s.7.
[6] Faruk Atalayer, *a.g.e.*
[7] Gül Özturanlı, *Modern Türk Seramik Sanatına Bir Bakış*, Türkiye'de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi, Seramik Özel Sayısı, Sayı33, İstanbul,1998, s.31.

Süslemeden kaçınma, işlev önceliği ve kaybolmaya yüz tutmuş el işçiliğini yeniden canlandırma maksadı güden Morris, çevresindeki zanaatçılardan oluşan bir grubu toplayarak bu yaklaşım doğrultusunda uygulamalar gerçekleştirmiştir.

Başta makineler ile yapılan seri üretime tepki gösterse de daha sonraları bir yöntem olarak makinelerin işi kolaylaştırdığını kabul ederek, sanat ile zanaatın yakınlaştığı Orta Çağ benzeri bir kalitenin ve zevkin yakalanabileceğini düşünmüştür. Özellikle Gotik dönemi üretim benzeri uygulamaların günün tasarım öğelerine uyarlanmasını sağlayan Morris, Victoria döneminin temel sorunlarına çözüm bulamasa da sorunların doğru olarak belirlenmesini sağlamıştır. Bu yaklaşımıyla biçim sadeliği, amaca uygunluk, işlevsellik gibi nitelikleri vurgulayarak daha sonraki biçimlerin örnek alabilecekleri olguları ortaya koymuştur.[8]

Yine sanayi devrimi sonrası gelişen bir başka akım Art Nouveau Sanat Akımıdır. İlk olarak İngiltere'de temeli atılan uluslararası nitelikteki dekoratif üslup hareketinin düşünsel temelinin büyük oranda Arts and Craft akımından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Avrupa'nın değişik bölgelerinde farklı isimler ile görülen hareket, Fransa'da Art Nouveau, Almanya'da Jugendstil, Avusturya'da Secessionstil olarak adlandırılmıştır. Tutum ortaklığına karşın, görüldüğü yerlere özgü yerel farklılıklara sahiptir [9]. Özellikle de Japonya sanat akımında etkili olan harekette Avrupa ile Uzak Doğu arasındaki ticaret fırsat olarak görülmüştür. Sonraları Japonya'da yaşanan olumsuz nedenler, hareketin Avrupa'da etkili olmasına olanak sağlamıştır. Taşımacılık ve iletişim teknolojileri bu akımın gelişmesinde etkili olmuştur.

Bir tasarım devrimi niteliği taşıyan Art Nouveau Sanat Akımı, değiştirmeyi amaç edinmiştir. "Çoğu zaman sorunları ele alış ve malzeme kullanımında Arts and Craft ile ile ilişkilendirilmesine karşın, sorunların çözüm yaklaşımı olarak Morris'ten daha etkili düşünceler üretilmiş ve bu üretimler ile 20. Yy. tasarımında modern hareketin düşünce alt yapısını oluşturmuştur.[10]" Geçmişten biçim ve öğe aktarmaları yapan tutuma karşıt olarak tümüyle özgün bir biçimlendirme anlayışına yönelmişler, endüstriye ve onun getirdiği olanaklara kayıtsız kalmış, tamamen yerel özellikleri ve el üretimini savunmuşlardır.

[8] Burak Kaptan,20. Yüzyıldaki Toplumsal Değişmeler Paralelinde İç Mekan Tasarımı Eğitiminin Gelişimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2003.
[9] Metin Sözen, Uğur Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 7. Basım, İstanbul, 2003, s.27.
[10] Burak Kaptan, a.g.e.

Dekoratif süslemeler ve bitkisel desenlerin ön planda tutulduğu, sanat ve endüstri arasında önemli bir iyileştirme hareketi olan Art Nouveau'nun 1910 yılında tamamen ortadan kalktığı bilinmektedir.

Bu iki akımdan esinlenerek Werkbund adlı akım ortaya çıkmıştır. 1907'de Almanya'da bazı önemli aydınların bir araya gelerek Herman Muthesius önderliğinde kurdukları bir dernektir. Almanya'nın tarihsel koşullarında, sanatla endüstriyel üretimin uyumlu birlikteliğini inşa etme çabasıyla oluşturulmuştur. Arts and Crafts hareketi ile bazı hususlarda paralellik gösterdiği görülen Werkbund hareketi, onların aksine endüstri ile birlik olmayı tercih edildiği takdirde daha kaliteli ve kullanışlı ürünlerin üretilebileceğini savunmuşlardır.

Üretimde akıl, sadelik ve işlevsellik için çalışan grubun yaklaşım tarzı hızlı bir başarı yakalamalarına sebep olmuş, o dönem çok ses getirerek modern hareketin ideallerini yaymayı başarmışlardır [11].

Birinci Dünya Savaşı sırasında Hollanda'lı sanatçıların bir araya gelerek oluşturdukları bir topluluk olan De Stijl de daha önceki stillerden tamamen kopuk ve soyut bir yöntem benimsemiştir. Türkçe karşılığına tarz ve üslup olarak çevrilen bu akım izlenimcilik akımını da içine alarak barok üsluba tamamen karşı çıkmıştır. Dik açılar ile kesişen doğru çizgilerin sınırlanmış düz yüzeylere indirgendiği düzenlemeleri ile bilinmektedirler. Sarı, kırmızı, mavi, siyah, gri beyaz renklerini sıkça kullanan De Stijl Sanat Akımının amacı tasarımlara yeni bir anlayış getirmek olmuştur.

Günümüzde kullanılan 'Modern Sanat', 'Çağdaş Sanat' gibi kavramların görülmeye başlamasına vesile olan De Stijl önceki dönemler ile Bauhaus arasında bir köprü vazifesi görmüştür [12].

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Almanya'nın sanat eğitimi veren kurumlarından biri olan Uygulamalı Sanat Okulunun yöneticiliğine atanan Alman Zanaatçılar Birliği'nin genç üyesi Mimar Walter Gropius, endüstriyel ve sanatsal gereksinimleri ve buna bağlı sorunları ortaya koyarak, bunların ancak kültürel bir bütünleşme ile giderilebileceğini bildiren bir rapor sunmuştur. Weimar Devlet Bakanlığı tarafından kabul edilen öneri sonucu, iki ayrı eğitim kurumu olan Alman Güzel Sanatlar Fakültesi ve Henry Van de Velde'nin

[11] Özlem Baktır, Bauhaus Felsefesi ve Endüstriyel Tasarımdaki İşlevsellik Boyutu, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2006, s.24.
[12] A.g.e, ss. 8-9.

Uygulamalı Sanatlar okulunun birleştirilmesine karar verilmiş ve 1919 senesinde, yeni adı Bauhaus olan sanat ve tasarım okulu olarak hizmet vermeye başlayan bu okul 1925 ile 1932 yılları arasında Dessau'da, 1932 ile 1933 yıllarında da Berlin'de eğitime devam etmiştir[13].

Çağdaş tasarımcıların varlıklı zenginler için tekil nesneler yerine toplumun çoğunluğuna yönelik işlevsel ve estetik nesneler üretmeleri gerektiği düşünen Gropius, makinaları pozitif elemanlar olarak değerlendirmiş, Endüstri devriminin sonucu olarak artan makine kullanımını değişen dünyanın bir gereksinimi olduğunu ve her şeyin tasarlanabilir olduğunu savunmuştur.

> Okulun kurucusu Walter Gropius'a göre sanat toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeli güzel sanatlar ve uygulamalı sanatlar arasında ayrım yapmamalıdır. Bunu felsefeyi ilke edinen Bauhaus okulu sanatçı ve zanaatçıları bir çatı altında toplayarak tasarım sorununa kuramsal yaklaşımın yanı sıra, uygulamacı yöntemi de geliştirmek adına büyük adımlar atmıştır [14].

Endüstri, sanat ve zanaat birleşimiyle etkili ve güçlü tasarımların üretilebileceğini ve yapılan şeyin amacına göre tasarlanması durumunda güzelliğin kendiliğinden geleceğini savunan Bauhaus Okulu çalışmalarını da bu yönde devam ettirmiştir. Modern çizgisi ile dönemin tasarımlarını tamamen etkileyen okul, sanat eğitimi veren kurumlara da kendini yenileme zorunluluğu getirmiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında refah düzeyinin artması, hammadde kıtlığının sona ermesi ve fabrikalarda çalıştırılmaya başlanan endüstri tasarımcıları ile seri üretime, istiflemeye uygun tasarımlar yenilenip, çeşitlenmiştir.

1965 yılı, özelikle de Amerika'da modernizmin kırılma noktası olmuştur. Modernizme tepki olarak ortaya çıkan Postmodern tasarımcılar 'sanat ve tasarım insanın kendini ifade etme biçimidir' söyleminden yola çıkarak fonksiyon ve estetik kaygıları göz ardı ederek tasarımlar yapmışlardır. Ancak modernizmin geçmiş ile kopardığı bağlantıyı yeniden kurabilen tasarımcılar, modernizmin en çok eleştirilen unsurlarından olan standartlaşma ve batılılaşma kavramlarını yeniden sorgulayarak çok renkli, etnik kökenleri de içine alan farklı ifade biçimleri geliştirmişlerdir.[15]

Sonraki yıllarda gelişen teknolojinin paralelinde artan çoklu medyanın da etkisiyle estetik kavramı tasarımlarda çok daha fazla önem kazanmıştır. Ayrıca, değişen ve gelişen

---

[13] Özlem Baktır, a.g.e, ss.8-9.
[14] Özlem Baktır, a.g.e, s.10.
[15] Kadir Biçer, Modernizm ve Endüstriyel Devrim Işığında Çağdaş Tasarımın Temeli, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s.76.

elektronik teknolojisi bilgisayar kullanımını etkin hale getirerek, prototip üretim, modelleme kavramlarını gündeme getirmiş, tasarım ve üretimde daha hızlı sonuç alınmasına olanak sağlamıştır. Tasarım eğitimi önem kazanmış, teknolojik üstünlükler, kültürel değerler, ekoloji, güvenlik pazarlamanın konularıyla anılır olmuştur.

Geçmişten günümüze yeni bir şeyi tasarlama düşüncesi değişmemiştir. Zaman tasarımcılara rekabet ortamı yaratmış, yeni bir şeyler tasarlama amacı vermiştir. Gelişen dönemlerle tasarım yeni bir boyut kazanmış ve kazanmaya devam etmektedir.

1.3. Tasarım Öğeleri ve İlkeleri

Tasarım öğeleri ve ilkeleri soyut bir fikrin duyu organlarımız ile algılanabilecek somut bir çalışmaya dönüştürülmesinde kullanılan temel yapı taşlarıdır.

1.3.1. Tasarım Öğeleri

Temel tasarım öğeleri kompozisyonu oluşturan ve görsel mesajları ileten temel birimlerdir. Yaratıcılığa katkı sağlayan, tasarımı ortaya çıkaran temel öğeler nokta, çizgi, ışık-gölge, leke, doku, renk, form-biçim, ölçü ve yöndür.

1.3.1.1. Nokta

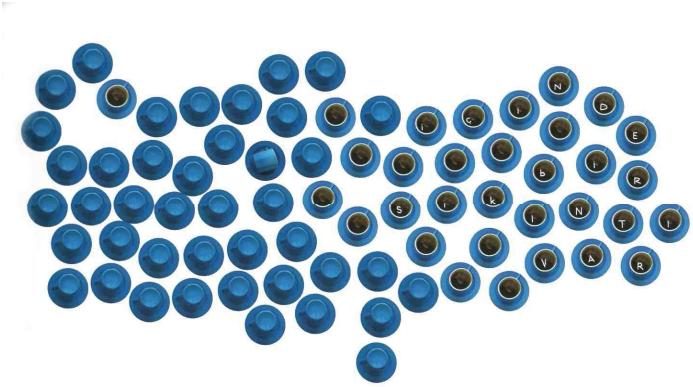
> "Çizginin uçları, iki çizginin kesişmesi, düzlem veya hacim köşelerinde çizgilerin kesişmesi, alanın merkezi"[16] nokta için söylenmiş bazı tanımlardır. Nokta tasarım sürecinin başında gelen öğelerdendir. İlk düzen elemanı noktadır. Boşluk doluluk ve yuvarlak olarak görebiliriz.

"Görsel ifadede büyük öneme sahip olan nokta, bir eserde hareketi durdurma, dikkati belli bir merkeze çekme, denge ve ritim yaratma gibi etkilere sahiptir" [17].

Nokta izleyici ve tasarım arasındaki bağlantıyı kurmaktadır. İzleyicide farklı hisler uyandırmakta, derinlik ve hareket algısı yaratmaktadır. Nokta, tasarıma yön verme konusunda da kullanılabilmektedir. Nokta daha çok algıya bağlı bir kavramdır ve boş yüzeylere değer katmaktadır[18].

---

[16] Zeynep Baskıcı Kapkın, Çağdaş Seramik Sanatında Ritim, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2014, s. 16.
[17]Canan Güneş, Seramik Sanatında Simetri Ve Asimetri Kavramlarının Uygulanabilirliği ve Kişisel Yorumlar, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2015, s.38.
[18] Faruk Atalayer, *a.g.e*, ss.143-146.

Resim 1.1. Lerzan Özer, Mavi Kahve Fincanları, **İçinde Bir Sıkıntı Var**, 3.5 m, 1995.

1.3.1.2. Çizgi

Çizgi, noktaların birleşimiyle ortaya çıkan, tüm tasarımların en temel öğesidir. Çizgi, tasarıma başlamak için sınırları belirlemede önemli bir etkendir. Soyut olanı somut olarak algılamamıza yardımcı olmaktadır.

> "Çizgi, insan beyninin türettiği, gerçekte olmayan ince uzun görünüm değerinin nesnelleşmiş sembolüdür, çizgi en-boy zıtlığı en fazla olan yüzeysel yapıların simgesel şeklidir" [19]. "Genişliği ve uzunluğu ne olursa olsun eğer bir şey çizgi etkisi yapıyor, çizgisel bir özellik gösterebiliyorsa, o şey tasar içinde bir çizgi rolü oynamaktadır" [20].

Resim 1.2. Piet Stockmans , **Books Shifted Pages**, 2013.

[19] Faruk Atalayer, *a.g.e.*, s.146.
[20] D.H. Güngör, *Temel Tasar* , İstanbul-1972,s.5.

Çeşitlerine göre işlem, yön ve hareket gösteren, şekilleri ayırma ve birleştirme işi yapan çizgiler; yatay olduklarında durgunluk hissini çağrıştırırken, dikey olduklarında canlılığı, diriliği simgelemektedir. İnce çizgiler sadelik ve sükunet hissi sağlarken, kesik-kalın çizgilerin sertliği, dinamizmi ifade ettiği bilinmektedir.

1.3.1.3. Leke

Form veya yüzeyde sınırları belirli ton değerlerine leke denmektedir. Leke, yüzeyi malzemeyle tam kapatmalıdır. En ve boyu gösteren yüzeyi anlatmaya yarayan teknik lekedir[21].

Resim 1.3. Sam Francis, İsimsiz Lekeler Tablosu

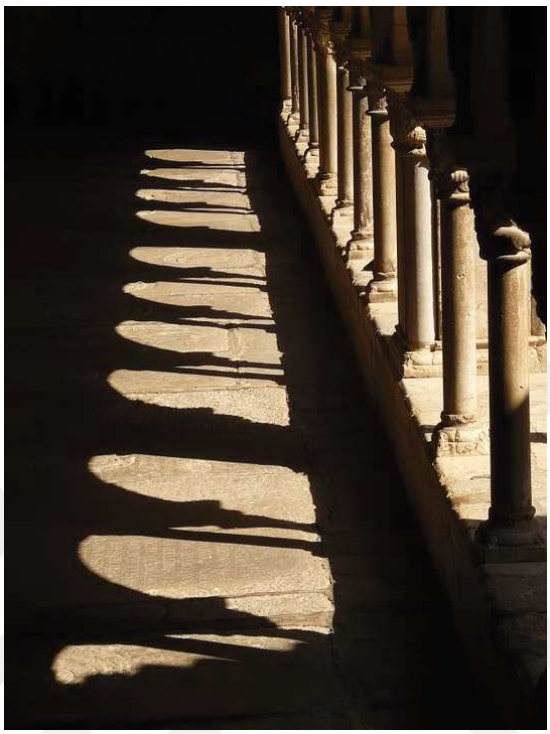
Tasarımdaki her renk bir leke değerindedir. Yüzeyde ışık-gölge dengesini sağlamak için de kullanılan lekenin eksik ya da fazla kullanımı tasarımda farklı etkiler yaratmakta, izleyicide değişik izlenimler bırakmaktadır.

1.3.1.4. Işık-Gölge

Bir tasarımın hacim ve derinliğinin belirgin hale gelmesini sağlayan ışığın, meydana getirdiği açık-koyu ton değerleri ışık-gölge olarak tanımlanmaktadır. Algı ışığın cisimler üzerinde yansıması ve yansıyan ışığın göz ile beyne ulaşması sonucu oluşmakta, bu da renk ve ton değerleri arasındaki farklılığı anlamamıza yardımcı olmaktadır.

[21] Faruk Atalayer, *a.g.e*, s.151.

> "Bir nesne doğrudan aydınlatılmış olsa bile, nesnenin üzerine gelen ışık nesnenin formuna göre ışık ve ışıksızlık durumu yaratır. Bu durum ile nesnenin renginde ton farklılıkları meydana gelir. Çok ışık alan yer tam rengi yansıtırken, ışıksız kalan alanlar ise ara ton değerlerini oluşturur ve gittikçe rengin en koyu ton değerini alır. (Arnheim, 2002)"[22].

Resim 1.4. Manastır Sütunlu Çarşı

Işık gölge diğer öğeler ile birlikte kullanıldığında, yön verme, hareket ve derinlik hissi uyandırabilmektedir. Işık açısı da tasarımda uzaklık-yakınlık, doğallık-yapaylık hissi oluşmasına büyük katkı sağlamaktadır.

1.3.1.5 Doku

Nesne ve varlıkların dış yapı özellikleri ve bunların oluşturduğu etkiler dokuyu oluşturmakta, başka bir değişle yüzeylerin dokunsal değerlerine doku adı verilmektedir.

Yeryüzünde var olan her şeyin yüzeyi bir doku ile örtülüdür ve her yüzeyin kendine özgü çeşitli yapıları bulunmaktadır. (Pürüzlü, girinti çıkıntılı vb.) Bu yapılar eşyanın-objenin yüzeyini karakterize ederek, bize o eşya yada objenin yapısı hakkında bilgi vermektedir. Yumuşak dokular rahatlık, huzur etkileri yaratırken, sert dokular hareket tesiri yaratmaktadır.

[22] Zeynep Baskıcı Kapkın, a.g.e, s. 23.

Resim 1.5. Ananas Meyvesinin Dış Dokusu

Doku diğer tasarım öğelerine göre en özgünüdür ve en yaygın kullanılan öğedir. Sanatın ve doğanın her alanında dokuyu görmekteyiz. Dokular tasarımda his duygusu uyandırmakta, düzen bütünlüğü oluşturmaktadır. Tasarıma doğallık, yapaylık ve estetik etki katmaktadır. Tasarımda iyi kullanılan doku etkisi estetik yapıyı güçlendirmekte ve oluşan tasarımı sanatsal açıdan zenginleştirmektedir[23].

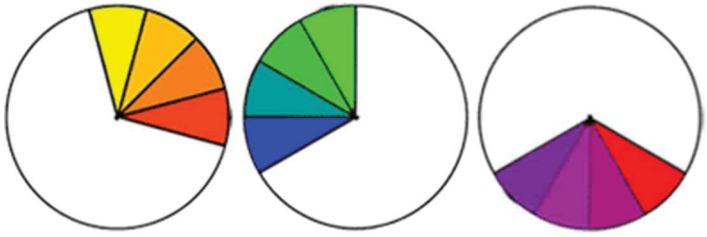
Resim 1.6. Kemal Tizgöl, Non-Stop 2,5 Months,
60x54 cm , 2008.

[23] Faruk Atalayer, *a.g.e.,* ss.194-199.

1.3.1.6. Renk

Işığın kendi yapısına ya da cisimler üzerindeki yayılımına bağlı olarak gözde yaptığı etkiye renk denmektedir. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere renkler ışıkla birlikte var olmakta, herhangi bir ışık kaynağı olmadığında renkleri algılamamız mümkün olmamaktadır.

Paul Klee, rengi bir nitelik olarak tanımlamaktadır. Işığın nesneler üzerine düşmesi ve göze yansıması sonucu üç ana renk meydana gelmekte ve bu üç ana rengin karışımları ile de sayısız ara renkler oluşturulabilmektedir. Kırmızı, mavi, sarı ana renkler, iki ana rengin eş değerde karışımı ile oluşan turuncu, yeşil ve mor ise ara renklerdir[24].

Resim 1.7. Benzer Renkler

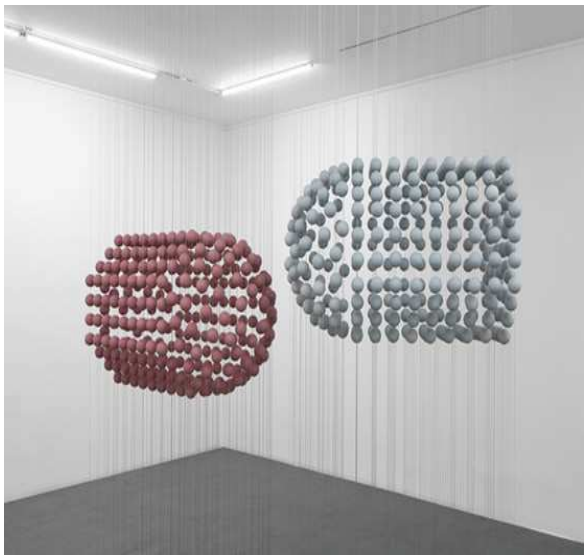
Birbirine zıt (kontrast) olan renkler aynı zamanda bütünleyici renkler yan yana geldiklerinde birbirini en iyi şekilde ortaya çıkartırken, benzer-uyumlu renkler yan yana geldiklerinde birbirlerinin gücünü kırarak birbirlerini olduklarından daha zayıf göstermektedir.

Resim 1.8. Zıt Renkler

Renkler insanlar üzerinde bıraktıkları ruhsal etkilere göre soğuk ve sıcak diye iki grupta ele alınmaktadır. Diğer renklere nazaran gözü daha önce etkileyen sıcak renkler, hareket ve neşe hissi uyandırmaktadır. Soğuk renkler ise rahatlık ve durgunluk etkisi yaratmaktadır.

[24] Zeynep Baskıcı Kapkın, a.g.e., s.24.

Resim 1.9. Canan Dağdelen, **Yansıma**, 2015, Porselen.

Bu renk gruplarından birinin hakimiyetinde yapılan çalışmalar monoton yapısıyla iyi bir etki bırakmayacağından, bir arada kullanımlarıyla aralarında sağlanan denge daha başarılı sonuçların alınmasına sebep olacaktır.

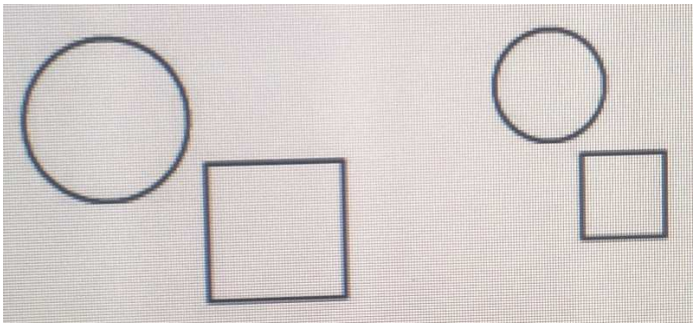
Renk öğesi tasarımı bütünleştirme bakımından öğeler arasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Renkler daima yanlarındaki renklere göre değer ve anlam kazandığından renklerin doğru kullanımı tasarıma yapısal değer kazandırmaktadır.

1.3.1.7. Ölçü

"Ölçü var olan şeylerin uzayda kapladıkları yerin değerlerinin insan tarafından biçimlendirilmesidir"[25]. Bir diğer deyişle iki büyüklük arasındaki birimsel ilişkidir.

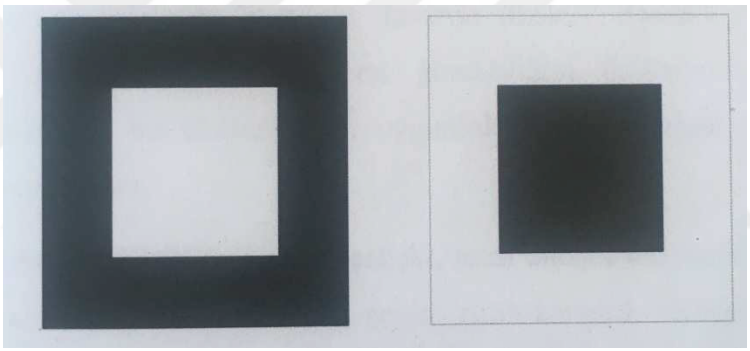
Ölçü ve oran, görsel sanatlarda çok kullanılan bir kavramlardır. İnsan genel olarak her şeyi kendisine göre ölçülendirmektedir. Kendi değerinin ve ölçü bilincinin dışına taşan oranlar, insanı rahatsız etmektedir[26]. Küçük ölçüler uzaklık hissi yaratırken, büyük ölçüler genellikle yakın algılanmaktadır.

[25] Faruk Atalayer, *a.g.e.*, s.204.
[26] < http://tasarimveilkeleri.blogspot.com/ > (Erişim tarihi:17.05.2019)

Resim 1.10. Ölçüde Yakınlık Uzaklık

Aynı biçimlerin oran açısından aynı niteliklerde olması, sanat ürününün plastik değerini azaltarak monotonlaştırmaktadır. Genişliğin uzunluğa, renkli alanın renksiz alana eşit olduğu tasarımlar tekdüze görüneceğinden, tasarımcının, görsel unsurların oransal ilişkilerinde değişken yapılar kullanması estetik bir görünüşe sahip olmak için önem teşkil etmektedir[27].

Resim 1.11. Renklerin Ağırlığı

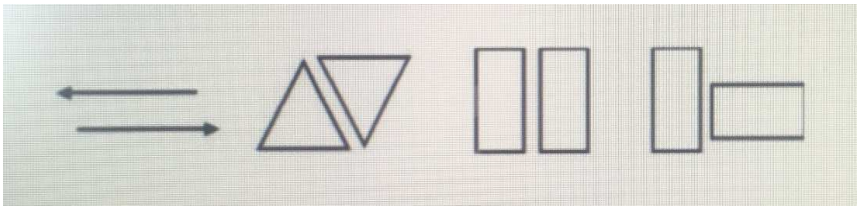
Dikkat edilmesi gereken bir nokta da renklerle oluşturulan görsel ağırlıktır. Açık renkler koyu renklerden daha ağır algılanmaktadır. Aydınlatma özelliğinden ötürü beyaz alan siyah alandan daha büyük görüleceğinden birbirlerini dengelemeleri istendiği zaman siyah alanlara beyazdan daha fazla yer verilmesi gerekmektedir[28].

Şekil 1.11'daki görselde olduğu gibi aynı ölçülerde olmasına rağmen parlak renk ve değerler koyu olana nazaran daha büyük algılanmaktadır.

[27] Emre Becer, İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Kitabevi, Ankara-1997, s.68.
[28] Adem Genç ve Ahmet Sipahioğlu, *Görsel Algılama- Sanatta yaratıcı Süreç, Sergi Yayınevi, İzmir,1990, s.73.*

1.3.1.8. Yön

"Bir nesnenin belli noktaya baktığı yandır. Aynı doğrultuda bulunan işaretlemeler bir dizilim oluşturuyorsa bu dizilime yön denilmektedir"[29]. "Yön, insani bir doğrultu saptamasıdır"[30]. Bir nevi sanat eserindeki sanal yoldur, gözün takip ettiği sanal bir çizgidir.

Resim 1.12. Yön Örnekleri

Tasarımda yön içsel gerilimlerin, hareketlerin, kuvvetlerin dengesini sağlayan önemli bir öğedir. Bir tasarımcı, tasarım üzerindeki çizgi ve noktaları değişik yerlere yönlendirerek hareket oluşturabilmektedir. Görsel bakımdan yatay, dik, eğik, paralel olmak üzere dört çeşit yön bulunmaktadır. Yatay yönler durağanlık, hareketsizlik, pasiflik ifade ederken, dik yönler tam tersine dinamizm ve hareketlilik hissi yaratmaktadır. Eğik yönler yumuşak, sürekli bir hareketi; paralel yönler ise monotonluk ve sessizliği çağrıştırmaktadır. Aynı veya farklı yönleri kullanılarak çeşitli tasarımlar elde etmek mümkündür.

Resim 1.13. Zehra Çobanlı, Çocuk Alyan ve Diğerleri , 10x120x60 cm, 2015

Kompozisyona detaylar bazında bakıldığında farklı yönler, bütünsel bakıldığında ise farklı bir yön algısı görülebilmektedir. Sanat eserlerine genel olarak bütünsel bakıldığı için esas etki bütünsel bakışta yakalanmaktadır.

[29] Veli Tutaş, a.g.e., s.39.
[30] Faruk Atalayer, *a.g.e.,* s.202.

1.3.2. Tasarım İlkeleri

Bir tasarımı oluştururken, parçadan bütüne gidip tasarım öğeleri ile sistemli bir bağ kurmak sürecin ilk hedefidir. Bütünlüğü sağlayan ilkeler, uygunluk (armoni), zıtlık, koram (hiyerarşi), egemenlik, denge, birlik ve tekrardır.

1.3.2.1. Uygunluk (Armoni)

Tasarımda kullanılan ögelerin kendi aralarında benzerlik göstermeleridir. Bu ögelerin bir araya geldiklerinde bütünlük etkisi yaratacak şekilde kullanımları armoniyi sağlamaktadır[31]. Tasarım sürecinde değerler arasındaki bağdaştırma uygunluk ilkesi tarafından sağlanırken, düzen ilişkisindeki bağı kurmada da önemli bir etkendir. ‘‘Uygunluk tasarımın oluşmasında ki ara bağlantı görevini üstlenmektedir’’[32].

Resim 1.14. Çorba takımı, Tornada şekillendirme, Veli Tutaş, 2014

Armoni (uygunluk), şekiller ve bağlantılara yön göstermekte, görsel devamlılığı sağlamakta, esere zenginlik katmaktadır. Uyumun sağlanması izleyici üzerindeki olumlu etkiyi arttırmaktadır [33]. Tasarımlarda uygunluk ilkesi ile izleyici üzerinde duygu uyandırmak amaçlanmaktadır. Plastik sanat eserinde kullanılan uygunluk ilkesinin izleyici üzerindeki etkisi bu nedenle oldukça önemlidir. Özetle, tasarım bütününde uyumlu bir algı varsa armoni ilkesinin doğru şekilde uygulandığını söylemek mümkündür.

---

[31] Zeynep Baskıcı Kapkın, a.g.e., s.25.
[32] H. Güngör, *Görsel Sanatlar ve Mimarlık için Temel Tasar*. Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., İstanbul,2005, s.118.
[33] Ocvirk, Otto. vd. , *Sanatın Temelleri*, Karakalem Kitapevi Yayınları, İzmir,2015, ss.48-49.

Tasarımın tümünü oluşturan öğeleri ele aldığımızda uygunluk ilkesinin tasarım oluşturulurken tasarıma zemin oluşturduğu ve diğer öğeler arasındaki bağı sağladığı görülmektedir. Resim 1.14'deki görselde yer alan, Veli Tutaş'a ait çalışma da uygunluk ilkesine güzel bir örnek teşkil ederek, biçim ve üslup açısından benzer ve akraba değerlerin kullanıldığı bakılması rahat, bütünlük içeren bir tasarım sergilemektedir.

1.3.2.2. Zıtlık

"Zıtlık tasarımda kullanılan görsel ögelerin nitelik, nicelik ve durumlarının birbirlerine göre aykırı olması durumudur" [34]. Zıtlık ilkesi tasarıma hareket katarak vurgu vermeyi amaçlamaktadır.

Zıtlık diğer tasarım öğeleri ile birlikte kullanılmaktadır. Karşıt olma, çelişki, tezat anlamı taşıyan zıtlık kavramı geniş kapsamda ele alındığında evrende her şeyin zıtlık-karşıtlık dengesi içinde oluştuğu görülmektedir[35]. "Zıtlık ilgi odağı yaratmak için kullanılan yollardan birisidir. İlgi odağının merkezine, çalışmanın bütünüyle zıt olan bir öğeyi yerleştirmeyle elde edilir"[36].

Ole Lislerud'un 2003 yılında, Çin'de yapmış olduğu çalışmasında (Resim 1.15) boşluk-doluluk ve koyulık-açıklık ile oluşturulan zıtlıkların tasarıma canlılık katarak, tasarım elemanlarının birbirlerini daha vurgulu hale getirebilmelerine olanak sağladığı görülmektedir.

Resim 1.15. Ole Lislerud, Huaxia Arch - Foshan, China, 2003

[34] P. Genç, *İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,2012, s.5.
[35] Müjde Yücel, Seramik Hediyelik Eşya Üretiminde Tasarım ve İşlev Analizi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2010, s.52.
[36] Tülay Çellek ve Mehtap Sağocak, *Temel Tasarım Sürecinde Yaratıcılık*, Grafik Tasarım Yayıncılık, İstanbul,2014, s.244.

Zıtlık, dengeli kurulabildiği kadar dengesiz de kurulabilmektedir. Gelişi güzel kurulan zıtlıklar bütünü bozabilmekte, uyumsuzluk yaratarak ilginin dağılmasına sebep olmakta, tasarımla eser arasındaki ilişkiyi değiştirebilmektedir.

1.3.2.3. Koram (Hiyerarşi)

Koram; İki uç noktanın arasında düzenli geçiş gösteren sistemsel düzenlemedir [37]. Tasarımda koram parçaların bütün içinde belirli sıraya göre algılanmasıdır. Tasarımın düzenlemesinde parçadan bütüne, bütünden parçaya gidilmesidir. İki zıt ucun uygun kademelerle birbirine bağlanması, tasarım içinde vurgulanmak istenen mesaja göre görsel unsurların ölçülendirilmesi anlamına gelmektedir.

Resim 1.16. Formda Çevresel Korama Örnek, İsimsiz, Kadir Ertürk, 2011

Merkezsel, eksensel ve çevresel olmak üzere üç çeşit koram bulunmaktadır[38].

> "Dışa doğru belirli yönlerde, büyükten küçüğe, küçükten büyüğe doğru sıralandığı düzenlemelere merkezsel koram, biçimler bir eksen üzerinde büyükten küçüğe doğru dizilmesi yoluyla yapılan korama eksensel koram, eğer biçimler çevre üzerinde kademelenirlerse bu türlü korama çevresel koram denir"[39].

---

[38] Kadir Ertürk, Seramik Sanat'ında Bir Tasarım İlkesi Olan Koram'ın İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2011, s.28.

[39] http://www.tcetveli.org/hiyerarsi-koram-calismasi/ (Erişim Tarihi: 21.06.2019)

Tasarımcı iki ya da daha çok sayıda görsel unsuru tasarım yüzeyinde birleştirilirken bu unsurların orantısal ilişkilerini tek düzeldikten kurtarmak için koramdan faydalanmaktadır. (Bkz. Resim 1.16). Boyut dışında koyu-açık renk tonları ya da uzak-yakın ilişkileriyle de görsel hiyerarşiler yaratmak mümkündür. Zaman zaman tasarım içindeki unsurlardan hem renk hem de boyut ile oluşturulan hiyerarşiler ile tasarımda hareket hissi verilebilmektedir.

Genel bir kural olmamasına karşın, koram meydana getirirken biçimler birbirini örtmemektedir.

1.3.2.4. Egemenlik

Bir kompozisyonda kullanılan öğelerden birinin ya da bir kısmının diğer öğelere göre renk, doku ölçü, değer, bakımından üstünlük sağlaması durumudur.

Egemenlik; tasarımın dikkat çekmesini sağlayan önemli bir ilkedir. Her türlü egemenlik içerisinde bir zıtlık barındırdığından, bir biçim ya da biçimler grubu diğerine hakim olarak onu baskısı alına almakta, bu da kompozisyonda bir odak noktası oluşturarak ilgiyi oraya toplamaktadır. Bilinçli kullanılmadığında tasarımda olumsuz etkiler yarattığını gözlemek mümkündür.

> Bir tasarda kararlı bir dengenin bulunması için, bu tasarın değişik kısımlarının görsel algılamada oluşturduğu kuvvetli ve zayıf enerji bölgeleri arasında geçen mücadelenin bu bölgelerden birinin, üstünlüğü ile sonuçlanması gerekir. Bu sırada diğer bölgelere, diğer biçimlere yahut diğer gruplara karşı üstünlük kurabilen biçim ya da küme egemen sayılır. Bu egemenlik tasarın bir bölgesi tarafından da ortaya konabilir[40].

[40] Hulusi Güngör, Görsel Sanatlar ve Mimarlık için Temel Tasar, Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., İstanbul, 2005, s.142.

Resim 1.17. Michigan Gölü Üzerinde Bulutlar, Ruth Duckworth, 1976.

Alman sanatçı Ruth Duckworth'ün 1976 yılında yapmış olduğu 'Michigan Gölü Üzerindeki Bulutlar' isimli yüzey çalışmasında (resim 1.17.) da kahve rengi ve tonlarının baskın olarak kullanılması, çalışmada az oranda görülen mavinin vurgusunu arttırarak gölün ve bulutların rengine dikkat çekilmektedir[41].

1.3.2.5. Denge

Plastik sanatlarda kullanılan unsurların kompozisyon bakımından birbirlerini tartacak biçimde düzenlenmesi dengeyi oluşturmaktadır.

Denge tasarımdaki bütünlüğü sağlayan en önemli kavramdır. Denge tasarımın odak notasıdır ve tasarımın bütünlüğündeki ana etkendir. Denge tasarımda düzen etkisinin sağlanmasına sebep olmaktadır. Dengenin bozulması durumunda yapılan tasarım ya da sanat eseri değerini yitirebilmektedir. Tasarımcının denge unsurunu sağlayabilmesi için zaman zaman tasarıma birtakım eklemeler ve çıkarmalar yapması gerekebilmektedir [42].

Denge ilkesi resim 1.18 de görüldüğü gibi tasarımda bütünlük sağlamıştır. 2001 yılında yaptığı Manzaraya Karşı Karşıya Doğu çalışmasıyla Brad Evan Taylor dengenin nasıl bir duruş sergilediğini göstermektedir.

[41] Müjde Yücel, a.g.e., s.57.
[42] Ocvirk, Otto. vd. , *a.g.e.,* ss.135.136.

Resim 1.18. Manzaraya Karşı Karşıya Doğu, Brad Evan Taylor, 2001

Tasarımda yer alan cisimlerin renkleri, değerleri, dokuları, yönleri, aralıkları ve ölçülerinin birbirleri ile karşılaştırılınca, bir denge hissi vermesi tasarımda aranan önemli bir özelliktir[43]. "Eğer bir düzenlemede dengesizlik yani asimetri göze batmıyorsa denge sağlanmış demektir" [44].

Denge, tasarımda kuvveti ve sükûneti temsil etmekte, dengeli biçimler rahatlık hissi uyandırmaktadır. Denge yoksunluğu ise, doğuştan denge duygusuna sahip insan için gerilim sebebi olabilmektedir.

1.3.2.6. Birlik

Tasarımı oluşturan öğelerin uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde bir araya getirilmesi biçimi oluşturmaktadır.

İnsan vücudu birlik için güzel bir örnektir. Şekli, amacı, görevi, çalışma tarzı, özellikleri farklı olan pek çok organın bir arada ve aynı amaç için çalışarak insan vücudunu meydana getirmesi gibi, tasarımı oluşturan biçimlendirme ögelerinin uyumlu yerleşimi de, estetik bütüne ulaşmada birlik ilkesiyle sağlanmaktadır.

Birlik bütünün temelini oluşturmaktadır. Tasarımdaki uyuşmazlıkların düzen içerisine alınması, zıt olan parçaların dahi beraber uyum oluşturacak şekilde görünmesi birlik ilkesi ile sağlanmaktadır.

---

[43] Canan Güneş, a.g.e.,s.34.
[44] P. Genç, *İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,2012, s.8.

Resim 1.19. Birlikte Büyümek, Jeanne Opgenhaffen, 2007

Jeanne Opgenhaffen'ın Resim 1.19'de görülen çalışmasında birimler yön farkı ile ilgiyi çekerken, ölçüler ve renkler arasındaki benzerlik tasarımda birlik yaratarak estetik bir görüntünün ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

1.3.2.7. Tekrar

Tasarımda uyumlu ilişkiler oluşturma amacıyla kullanılan bir diğer tasarım ilkesi tekrar, çalışmanın temel konusu olduğundan bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

SERAMİK SANATINDA TEKRAR

Tekrar; bir olayın, bir ifadenin birden fazla yinelenmesi şeklinde genel bir tanım ile anlatılmaktadır. Sanatta ve tasarımda "bir öğenin aynen ya da yakın kıymette olarak birden fazla sayıda kullanılması 'tekrar'ı meydana getirmektedir[45]."

Tekrar, tam tekrar, aralıklı tekrar ve değişken tekrar olarak üç başlık altında ele alınabilmektedir:

Tam tekrar; "cisim ya da biçimlerin ölçü, renk, form, değer ve dokularının tam anlamı ile aynı olması ve bunların eşit aralıklarla aynı yönde kullanılmasıdır. Simetrik yapının karakteristik özelliği olan eşit aralık ve yön birliği tam tekrar ilkesinde açık şekilde görülmektedir [46]." Özellikle duvar kağıdı, halı, tekstil ve mimari süslemelerde kullanımına sıkça rastladığımız tam tekrarın zaman zaman monoton bir etki yarattığı söylenebilmektedir.

Resim 2.1. Tam tekrar, Arının Bal Peteği

Aralıklı tekrar; "birbirinden farklı iki veya daha fazla formun aynı aralıkta ve aynı konumda periyodik olarak tekrarlanması[47]"olarak tanımlanmaktadır. Vurgu ve ölçünün arasının saptanması ile dinamik bir birlik oluşturulabilmektedir.

---

[45] Hulusi Güngör,1983, a.g.e, s.69.
[46] Canan Güneş, a.g.e., s.26.
[47] Lale Oransay, Doku, Strüktür ve Tekrar İlkelerinin Seramik Alanında Kullanım Olanakları, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, Eskişehir, 2006, s.47

Resim 2.2. Aralıklı tekrar, Deniz Kestanesinin Yapısı

Değişken tekrar ise iki şekilde oluşabilmektedir. İlkinde ölçü, biçim, renk, değer ya da dokular; ikincisinde objelerin yerleştirilmesindeki farklılıkları kullanılmaktadır[48]. "Kullanılan öğeler birbirinin tıpatıp aynı olmasalar da bir bütünlük içinde aynıymış gibi algılanmaktadır"[49].

Resim 2.3. Değişken Tekrar, Çini Süslemeleri

Tekrar, tasarımda uyumlu ilişkiler oluşturma amacı ile kullanılmaktadır. Birbirinin çok yakını olan ögeler, cisimler, biçimler yan yana görüldüklerinde yadırganmadıklarından dolayı aralarındaki benzerlik birleştirici bir bağ görevi yapmaktadır. Buradan çıkartılacak sonuç ile tekrar ilkesinin tasarımlar arasındaki düzenlemeyi sağladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

---

[48] Hulusi Güngör,1983, a.g.e, s.75.
[49] Tülay Çellek ve Mehtap Sağocak, *a.g.e.*, s.221

Tekrar ilkesi tasarımda düzen içerisinde bulanabilmekte veya yeni bir düzen yaratabilmektedir "Birbirini tekrar eden öğeler, yapılan tasarımda bütünlük hissi uyandırarak, izleyici üzerinde algıda seçicilik yaratmaktadır. Bir sanat yapıtında tekrar kullanmak görsel öğeleri kaynaştırmakta, tasarıma dikkat kazandırarak işlevselliğe olanak sağlamaktadır[50]". Tekrarın kullanılması ile tasarımda süreklilik ve etkileyicilik ön plana çıkartılmaktadır.

Resim 2.4. Diskler, Brad Evan Taylor, 2002

Ritim oluşturmak için de kullanılan 'tekrar' ilkesi doğru oranda kullanıldığında tasarıma değer katıcı bir rol oynarken, çok sık kullanıldığında ise yorucu etkiler bırakabilmektedir.

"Tekrar, görsel bütünlüğü sağlamak için birçok tasarımda kendini çeşitli şekillerde göstermektedir. Rahatsız edici tekrar durumunu engellemek için tekrarı çeşitlendirmek ve farklılaştırmak gereklidir" [51].

Tekrar sadece birbirine benzeyen öğeler ile de yapılmayabilir, tekrar çeşitlerinde değindiğimiz gibi, farklı birimlerin tekrarlanması ile de çok sayıda tasarım oluşturulabilmektedir.

Günümüz sanatçılarının bir kısmı görsel planlamalarını tekrar öğesi ile yapmakta, özellikle plastik sanatlar eserlerinde tekrar konusu sıkça farklı açılardan ele alınıp işlenmektedir. Seramik sanatında da birçok sanatçının tasarımlarında uyumu sağlamak için

[50] Yakup Öztuna*, Görsel İletişimde Temel Tasarım*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul,2008, s.36.
[51] Zeynep Baskıcı Kapkın, a.g.e., s. 10.

tekrarın çeşitli hallerini kullanıldıkları görülmektedir. Oya Aşan'ın konu ile ilgili yorumu bunu açıklar niteliktedir:

> "Seramik sanatında tekrar, sanatçının tasarım ve üretim sürecinde anlatım dilini kuvvetlendirmek amacı ile kullandığı temel unsurlardan biridir. Sanatçı, sanat eserinde, kompozisyonu oluştururken tekrar öğelerinin birbiriyle olan ilişkisi üzerinden üç boyutlu yapıyı oluşturmaya çalışır. Seramik sanatının ana malzemesi olan kil, plastik yapısı sebebiyle tekrar olgusunun kolayca oluşturulabileceği bir yapıya sahiptir."[52]

Resim 2.5. Oya Aşan Yüksel, **İsimsiz**,2014

Resim 2.6. Oya Aşan Yüksel, **İsimsiz**,2014

Tekrar ilkesi, seramik alanında yüzeyde tekrar ve formda tekrar olmak üzere iki alanda ele alınabilmektedir.

2.1. Seramik Yüzeylerde Tekrar

Seramik malzeme ile üretilen yüzey elemanları daha çok işlevsel ve dekoratif amaçlı kullanılmaktadır. Endüstriyel ve artistik seramik ürünlerinin yüzeylerinde tekrar uygulamalarına sıkça rastlanmaktadır. Özellikle seramik endüstrisi alanında üretilen duvar ve yer karoları buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. (Resim 2.7 ve resim 2.8.) Endüstriyel seramik karolarda üretilen ürünler ile seramik yüzeylere tekrarla beraber zengin bir görünüm katılmakta, ürünün tekrar eden yapısıyla kuvvetlenen tasarım, tasarımcıya ve kullanıcıya mekân yüzeyine farklı donuşlarda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Birim eleman olarak kullanılacak modüllerin yan yana-üst üste getirilmesi ile ister ritmik bir ahenk ister ritim peşinde koşulmayan bir uyum yaratabilmek mümkün olmaktadır.

---

[52] Oya Aşan Yüksel, Doku Kavramı Ve Seramik Yüzeylerde Kullanımı, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Tezi, İzmir 2014, s.51.

Resim 2.7. Bien Seramik Kataloğu, Joker, 20 x 20, 2018

Resim 2.8. Bien Seramik Kataloğu, Spider, 20 x 20, 2018

Endüstriyel yüzey seramiklerinde olduğu gibi, artistik yüzey seramiklerinde de birçok eserde birim tekrarı kullanılmaktadır.

Resim 2.9. Bellamaison, Servis Tabağı

2.2. Seramik Formlarda Tekrar

Seramik formlarda tekrar ise, bir formun ya da birim öbeğinin, eş değerde ya da yakın ölçüde tekrarlanması-yinelenmesi ile oluşmaktadır. Daha çok dekoratif amaçlarla oluşturulan formlarda ve sanat objelerinde tekrara dayalı tasarımlar görülmektedir.

Resim 2.10. Güngör Güner, Dün Bugün Yarın, 1982

Resim 2.10.'de görülen Güngör Güner'e ait 'Dün, Bugün, Yarın' isimli çalışma sanat objelerindeki tekrara güzel bir örnek teşkil etmektedir. Çalışma birbirine yakın biçimli formların bir araya gelmesi ile oluşturulmuş bir düzenlemedir.

Formların düzenli ya da düzensiz bir şekilde birbirini tekrar etmesi ile bir araya gelmesi yeni çeşitlemeler elde etmek mümkün olmaktadır. "Bilinen temel geometrik formun çeşitli konumlarda tekrarlanmalarıyla motifsel formlar üretilebileceği gibi çok değişik şekillerde ve büyüklüklerde amorf (tanımsız) formlarda üretilebilmektedir" [53].

Geometrik biçimlerden seramik formlar üretmek son derece yaygındır. Çevremizde geometrik birimlerin, tekrarı ile oluşan birçok seramik form görebilmekteyiz. Geometrik formlar yeni sistemler oluşturarak endüstriyel ve sanatsal seramiklerin tasarımlarının zenginleşmesine katkı sağlamaktadır[54].

[53] Lale Oransay, a.g.e. s.48.
[54] Lale Oransay, a.g.e., ss. 127-128.

Resim 2.11. Güngör Güner, Bowl Forms

Birbirini tekrar eden her seramik form izleyicide aynı olumlu etkiyi vermeyebilir. Formlardaki tekrarda oluşabilecek monotonluğu, aralarına farklı eklemeler yaparak seramik bozmak mümkündür. Güngör Güner'in resim 2.11' de görülen geometrik biçimlerde şekillendirdiği kâse formlarını, üzerinde kullandığı eklemelerdeki yön farkıyla zenginleştirdiği görülmektedir.

'Seramik yüzeylerde tekrar' başlığı altında gördüğümüz gibi, seramik formlarda da sanatsal form tekrarının yanı sıra endüstriyel üretimlerle form tekrarı esasına dayanarak üretilen sınırsız sayıda sofra ve çay takımları, vazolar, çanaklar, tabaklar ve günlük hayatta çokça kullanılan seramik ürün bulunmaktadır.

2.3. Artistik Seramik Alanında Tekrar İlkesini Kullanarak Tasarım Yapan Bazı Sanatçılar

Birçok sanatçı dönem dönem eser üretirken tekrar ilkesi kullanmıştır. Birim tekrarı sanatçıya geniş imkanlar sunar. Sanatçılar birim tekrarı ile değişik eserler üretebilir. Araştırmanın bu bölümde özellikle eserlerinde birim tekrarını sıkça kullanan yabancı sanatçı ve Türk sanatçılara yer verilmiştir.

2.3.1. Ai Weiwei

Ai Weiwei 1957 Pekin doğumlu, Çinli bir sanatçıdır. Sanatçı eserlerini daha çok kültürel eleştiri yapabilme adına ele almaktadır. Ürettiği eserlerde genellikle tarihsel izlere rastlandığından izleyiciye zamanda bakış açısı kazandırmaktadır. Ai Weiwei yaptığı çalışmalar ile insanın toplumdaki yerini göstermeyi, hak ihlallerini ve toplumsal sorunların hangi boyutlarda yaşandığını göstermeyi hedeflemektedir.

Sanatçının eserlerinde sıklıkla birim tekrarını kullanarak uyumlu bir bütün oluşturan büyük düzenlemeler yaptığı bilinmektedir.

Resim 2.12. Ai Weiwei, **Kui Hua Zi (Ayçiçeği Tohumları)**, Tate Modern, Londra, 2010.

Resim 2. 12.'da görülen 'Ayçekirdeği Tohumları' adlı çalışması sanatçının en ilgi gören eserlerinden biri olmuştur. Çin kültüründen esinlenerek tasarladığı çalışma el yapımı 100 milyondan fazla porselen ayçekirdeği tohumundan oluşmaktadır. Sanatçının eserde toplum baskısının insanlar üzerindeki etkisini anlatmak istediği, bunun yanı sıra da Çin'de üretilen ucuz ürünlere gönderme yaptığı bilinmektedir.[55].

Resim 2.13. Ai Weiwei, **Çaydanlık Emzikleri**, 460 x 400 x 5 cm, 2015.

[55]<http://aykiriakademi.com/sanat/aykiri-akademi-sanat-gorsel-sanatlar/ai-weiwei-nin-onemli-sanat-calismalari > (Erişim Tarihi:02.09.2018)

Sanatçının resim 2.13.'de görülen 'Çaydanlık Emzikleri' isimli bir diğer eseri Song Dönemine ait antika çaydanlıkların emzik parçalarının bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur[56]. Çalışmalarında malzeme konusunda özellikle bir kısıtlama yapmayan sanatçı birimlerin rastgele şekillerde tekrarlanmasıyla farklı işlevler ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Resim 2.14. Ai Weiwei, **He Xie(Nehir Yengeçleri)**, 2012

2010 senesinde, Çin yetkililerinin Ai Weiwei'nin Şanghay'da bulunan stüdyosunu yıkma kararı almasına karşı, sanatçının tepki amaçlı 'bir nehir yengeci şöleni' vereceğini açıklaması ile ortaya çıkan 'Nehir Yengeçleri' adlı çalışma, 1200 parça porselen yengeçten oluşmaktadır. Sanatçının 2012 yılında yaptığı bu eser birim tekrarı kullanılarak oluşturulan çalışmalar için güzel bir örnek teşkil etmektedir. [57]

2.3.2. Ben Medansky

1988 yılında, Amerika'nın Scottsdale şehrinde doğan sanatçı Medansky, minimalist ve mekanik etkiler taşıyan eserleri ile tanınmaktadır. Los Angeles, Chicago ve Arizona gibi şehirlerin Medansky'nin sanat üretimine ilham kaynağı olduğu, çalışmalarını daha çok modern mimari ve endüstriyel tasarımlardan etkilenerek şekillendirdiği bilinmektedir[58].

---

[56] Rosenthal, N. vd. *, Ai Weiwei Porselene Dair*, Mas Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş. , İstanbul,2017, s. 161.
[57] A.g.e., s. 72.
[58] < http://benmedansky.com/ > (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

Resim 2.15. Ben Medansky, **Mini Loop Bowl**, 7 x 7 cm h: 2.5 cm, 2018.

Resim 2.16. Ben Medansky, **Loop Trax Vessel**, 7 x 7 cm h: 14 cm, 2018

Genellikle form üzerinde geometrik birim tekrarları kullanmayı tercih eden sanatçının çağdaş eserlerinde (bknz. 2.15., 2.16.) parça-bütün ilişkileri de dikkati çekmektedir.

Resim 2.17. Ben Medansky, **CIS Portal**, 12 x 4 cm h: 20 cm, 2018.

Medansky'nin eserleride genellikle beyaz tonları tercih ettiği görülmektedir. Kendini tekrarlayan birimlerin bütüne verdiği destek eserlerini güçlendirmekte ve estetiklik kazandırmaktadır.

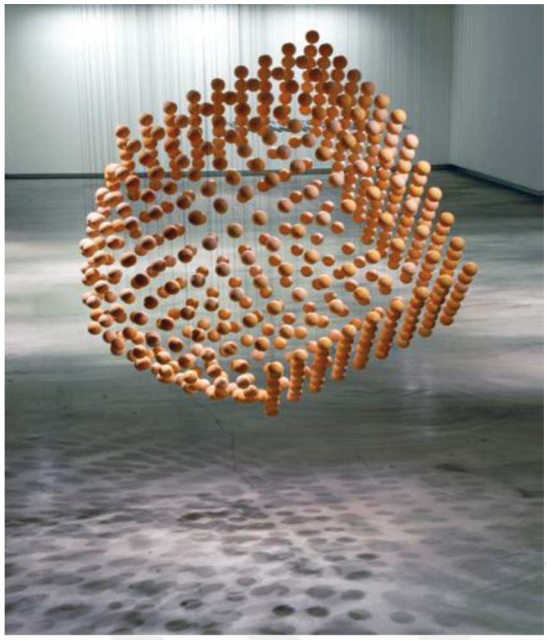
2.3.3. Canan Dağdelen

1960 yılında İstanbul'da doğan Canan Dağdelen, 2003 yılından bu yana Viyana Uygulamalı Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sanat ve Eğitim Bilimleri Fakültesi, Tasarım, Mimarlık ve Çevre bölümünde, öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Dağdelen'in eserlerinde mekân ilişkisi ön plandadır. Tasarımlarında mimarinin yanı sıra fotoğraf ve yazıyı da kullandığı gözlemlenmektedir. (Bknz. Resim 2.18)

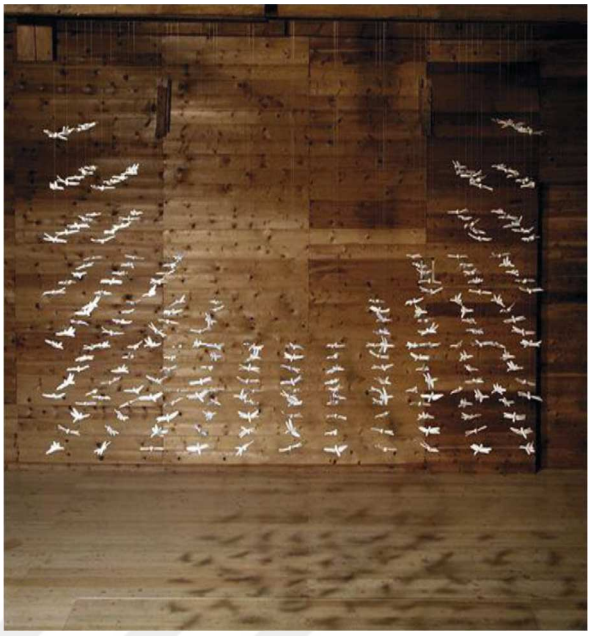

Resim 2.18 Canan Dağdelen, **'Nothing/Hiç'**, 2017, Porselen

Sanatçı aynı birimi tekrarlayarak yeni bir görsel örüntü oluşturmaktadır. Birbirinin aynısı olan birimler bir araya gelerek sanatçının önceden tasarladığı forma ulaşmaktadır. Sanatçının eserlerinin yer aldığı görsellerde de görüldüğü üzere, Dağdelen'in eserlerini minimalist düzenlemeler şeklinde, birim tekrarları ile oluşturduğu izlenmektedir. Genellikle porselen ve beyaz çamur ile yaptığı enstelasyon çalışmalarının montaj aşamalarında kullandığı farklı malzemelerin yanında tamamını farklı malzemelerden oluşturduğu çalışmaları da bulunan sanatçı, şu sıralar hafiflik, kırılganlık kavramları üzerine çalışmaktadır.

Resim 2.19. Canan Dağdelen, **Canevine dot**, 2007**,** Porselen.

Resim 2.20. Canan Dağdelen, **Libellulidae II**, 2005, Beyaz çamur.

2.3.4. Clare Twomey

1968, İngiltere doğumlu, seramik sanatçısı Clare Twomey Londra'da yaşamını sürdürmektedir. Büyük ölçekli enstalasyon çalışmalarıyla ün kazanan sanatçının eserleri çeşitli müze ve galerilerde sergilenmektedir[59].

Resim 2.21. Clare Twomey , **Exchange** , 2013.

Resim 2.22. Exchange Detay.

[59] <http://www.claretwomey.com/about.html> (Erişim Tarihi:02.09.2018)

Resim 2.21.'de görülen 'Exchange' isimli eserini 2013 yılında Londra'da bulunan Foundling müzesinde sergileyen sanatçının bu tasarımını eser değiş-tokuş fikrinden esinlenerek ortaya çıkarmıştır. 1000'den fazla bardağın kullanıldığı eserde sanatçının amacı, ziyaretçilerin eserden birer parça almasıyla, yardıma ihtiyacı olan çocuklara maddi gelir sağlamaktır[60].

Resim 2.23. Clare Twomey, **Consciousness/Conscience**, Kore Dünya Seramik Bienali, 2001

Twomey eserlerini tasarlarken izleyicileri de işin bir parçası olarak tasarıma dahil etmektedir. Sanatçının resim 2. 23.'de görülen Bilinç/Vicdan (Consciousness/Conscience) adını verdiği çalışması buna güzel bir örnek oluşturmaktadır. 7000 parçadan oluşan ve galeri zeminini tamamen kaplayan kemik porselenden şekillendirilmiş iç boşluğu olan yer karoları üzerine basıldığında kırılacak şekilde tasarlanmıştır. Bu sayede izleyici yürüdüğü anda ayaklarının altında kırılan seramik karolar ile eserin görünümünü ve bütünlüğünü etkileyerek çalışmaya dâhil olacaktır.

2.3.5. Gül Özturanlı

Sanatçı Özturanlı, 1958 yılında Ankara'da doğmuştur. Mimar Sinan Üniversitesin 'de yüksek lisans ve sanatta yeterlilik eğitimlerini tamamlamıştır. Özturanlı tekrar formlar ile hareketlilik ilişkisini güçlendiren eserler üretmektedir. Eserlerinde yakaladığı hareketle esere dinamizm kazandırdığını görülmektedir.

[60] < http://www.claretwomey.com/projects_-_exchange.html> (Erişim Tarihi:10.01.2018)

Resim 2.24. Devinim 1 ,Porselen & Cam , 1999.

Sanatçı Özturanlı Türk Seramik Sanatı kitabında yaptığı açıklamada; "Tüm çalışmalarımda, form çok sayıda birimin yan yana üst üste gelmesi ile elde edilir. (Resim 2. 24) Kullandığım malzemenin deforme olabilme özelliği hareket unsurunu pekiştirici öğe olarak kullanılır. Ayna- cam gibi yansıtıcı yüzeyler de anlamı desteklediği için zemin ya da kaide olarak sıklıkla değerlendirilir" [61]. demektedir.

Resim 2.25. Gül Özturanlı , 1985-1995 Eserleri

[61] *Türk Seramik Sanatı*, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul,2007, s.86.

2.3.6. Gwyn Hanssen Pigott

"1935 yılında Ballarat, Victoria'da doğan Avustralyalı sanatçının çalışmaları, tekrarların oluşturduğu birimlerin dengeli bir düzen içinde sunulmasından oluşmaktadır. Modernist seramik sanatçıları, Bernard Leach ve Hans Coper'dan etkilenen Pigott aynı zamanda ressam Giorgio Morandi'den de etkilenmiştir. Eserlerinde tekrar ilkesini kullandığı görülmektedir.

Resim 2.26. Gwyn Hanssen Pigott , **Three Beakers** , 1992.

İngiltere'de isim yapmış önemli kişilerden eğitimini görmüş sanatçı Avustralya'nın en önemli çömlekçisidir. İlk atölyesini Londra'da kuran sanatçı İngiltere'de önemli bir statüye sahiptir. Pigott, basit seramik işler için yeni bir dil yarattı diyebiliriz. Pigott'un eserleri genellikle çıkış noktası olarak günlük hayatta kullandığımız seramik malzemelerdir.

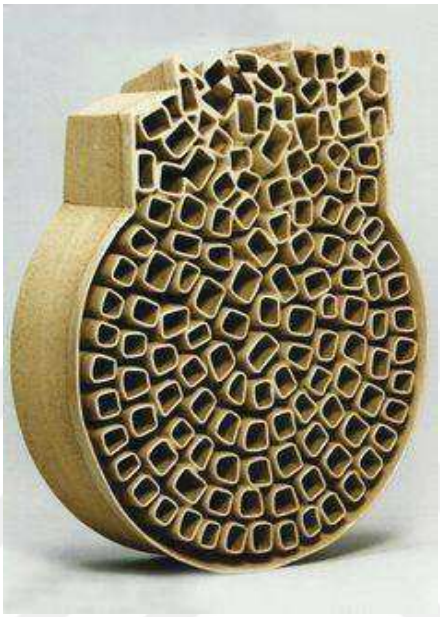
Sanatçının eserlerinin yer aldığı görsellerde de görüldüğü üzere eserlerde form tekrarını sıkça görmekteyiz. Formların tekrarı eserlere anlam ve ifade katmaktadır. Basit formlar üzerinde çalışmalar yapan sanatçı kendi üslubu ile eserlerini zenginleştirmiştir. Sanatçı denge ilkesi ile tekrarı bir arada kullanarak eserlerini ilişkilendirmiştir. (bknz. 2.26. ve, 2.27.)

Resim 2.27. Gwyn Hanssen Pigott, **Exodus II** ,1996.

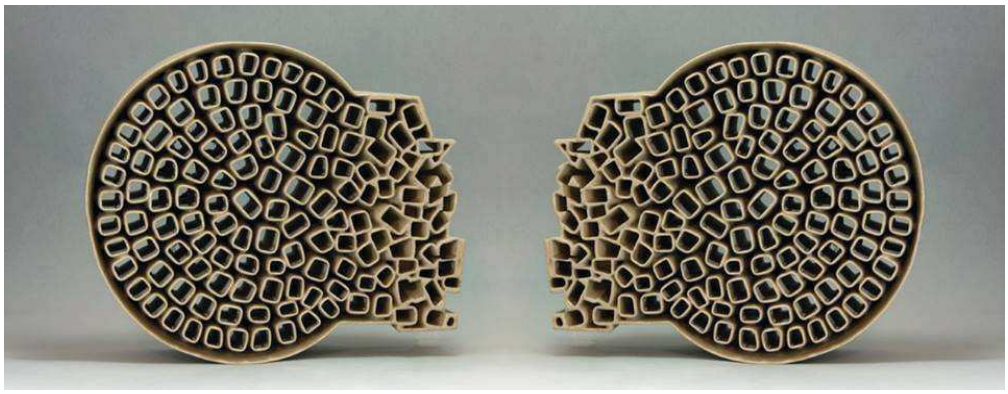
2.3.7. Hasan Şahbaz

1975 yılında Konya'da doğan Hasan Şahbaz, günümüze kadar ürettiği eserlerinde modern bir yapı izleyip yenilikçi eserler ortaya çıkardığı görülmektedir. Sanatçı günümüzde çok sayıda sergiye katılmıştır. Sanatçının uluslararası müzelerde ve özel koleksiyonlarda çok fazla eseri bulunmaktadır. Sanatçı genellikle eserlerini tekrar kullanarak üretmektedir.

2.28. Organik Deformasyon, **Organik Seramik Obje Serisi**, 2013

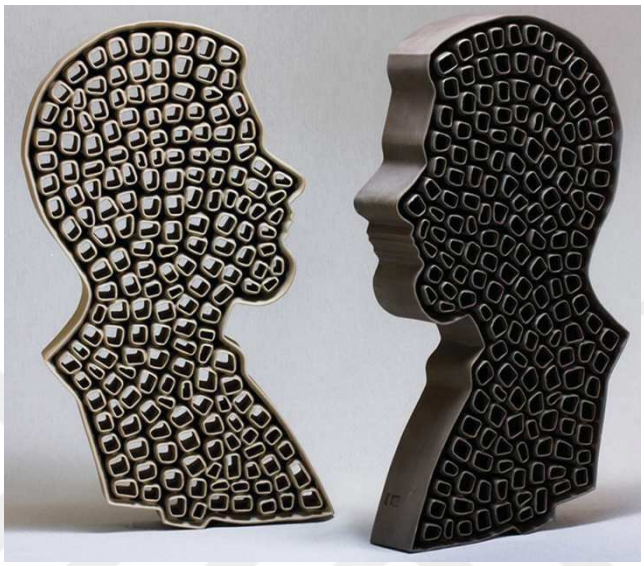
Resim 2.28. ve resim 2.29. aynı çalışmalardır. Resim 2.29. olan görsel, resim 2.28. olan görselin photoshop da simetrisinin alınarak düzenlenmiş halidir. Sanatçı Şahbaz bilgisayarında mevcut işlerim üzerinden eskiz çalışmalar yapıyor, gerçek görsel üzerinden bu tür deneysel çalışmalar faydalı diye belirtmektedir[62].

Resim 2.29. Organik Deformasyon, **Organik Seramik Obje Serisi**, 2013

[62] Hasan Şahbaz ile kişisel iletişim, 10 Ocak 2017.

"Sanatçı sırsız olarak, tek pişirim uyguladığı renkli döküm çalışmalarında mimari yapıların temel elemanı olan "duvar" olgusu ve bu duvarları oluşturan tuğla elemanına göndermelerin bulunduğunu belirtmektedir"[63]. (Resim 2.29.)

Resim 2.30. Otoportre, **Figüratif Soyutlamalar Serisi**, 2015

Birim tekrarı anlamında Hasan Şahbaz, temelde aynı ancak büyüklük-küçüklük anlamında farklı birimleri tekrarlayarak yeni ancak kullandığı birimlerden farklı bir biçime ulaşmaktadır. Resim 2.30'de olduğu gibi siluetler küçüklü büyüklü formaların bir araya gelip insan siluetine ulaşması gibidir.

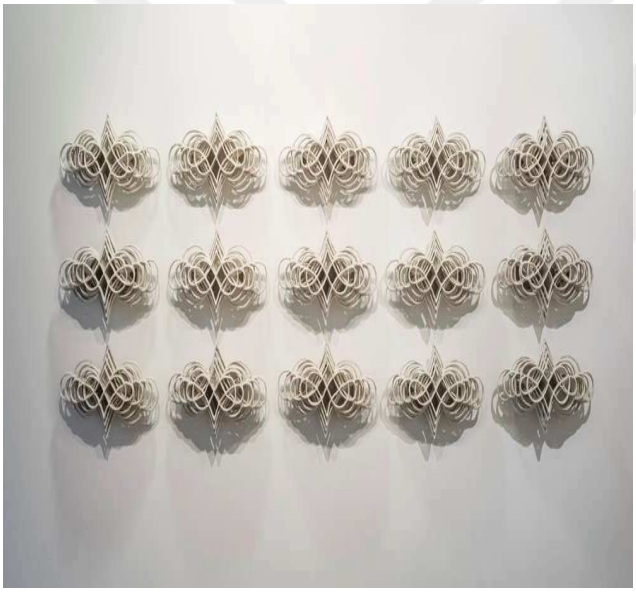
"Self Portrait" çalışması son dönemde moda olan öz çekim (selfie) olayına bir gönderme ile başlıyor. Üretilen eser kendi profili üzerinden yola çıkılarak yapılmıştır. Kalıp aşamasından sonra eserin simetrisi alınmıştır[64]. (Resim 2.30.)

[63] Canan Güneş, a.g.e., s.86.
[64] Hasan Şahbaz ile kişisel iletişim, 10 Ocak 2017.

2.3.8. Joanna Poag

Joanna Poag 1988 doğumlu Amerikalı seramik sanatçısıdır. Çalışmalarında doğal Dünya yapısından etkileniyor. Sanatçının eserleri daha çok, birbirine bağlı birimlerin tekrarı ile oluşan büyük seramik formlardan oluşmaktadır [65]. Ayrıca uygunluk ilkesi ile birlikte kullanılarak tekrar ilkesi ortaya çıkmaktadır.

Tasarım sürecinin büyük bölümünü bilgisayar ortamında gerçekleştirmektedir. Sanatçı Poag aynı birimleri bilgisayar ortamında birbiri üzerine yığarak işlerinin ilk aşamalarını tamamlamaktadır. Daha çok kâğıt katkılı kil ile işlerini şekillendirir. Çalışmalarında form algısının önde kalması için renk seçiminin siyah ve beyaz ağırlıklı olduğunu gözlemleyebiliriz. Sanatçı kendine has bir stile sahiptir ve üretimde sistemsel bir yol izlemektedir[66].

Resim 2.31. Joanna Poag, **Flourish I**, 2015.

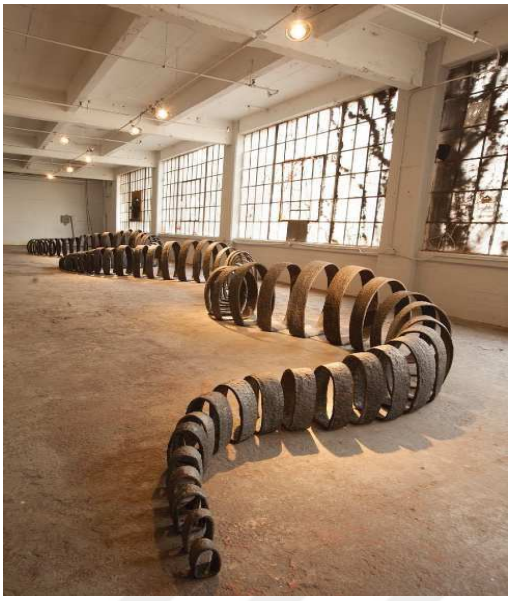

Resim 2.32. Flourish I, Detay 1.

Resim 2.31 ve 2.32 da görüldüğü gibi Paog çalışmalarında çıkış noktası olarak kaos teorisi ve farklı matematik unsurlarından faydalanmayı sevmektedir. Eserlerindeki öncelikli amaç izleyicinin biçim algısını geliştirmektir. Sanatçının birimden tekrarlı parçadan bütün oluşturduğu çalışmaları izleyicide merak duygusu uyandırmaktadır ve sanatseverler tarafından oldukça ilgi görmektedir. Çalışmaları her izleyici tarafından farklı şekilde algılanabilmektedir[67].

---

[65] < https://www.joannapoag.com/ > (Erişim Tarihi: 28.05.2018)
[66] < https://www.joannapoag.com/ > (Erişim Tarihi: 28.05.2018)
[67] < https://www.joannapoag.com/ > (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

Resim 2.33. Joanna Poag, **Progression**, 2013.

Poag eserlerini ürettiği süreçte sürekli yeni bir arayış içinde, tek nesneye bağlılık sevmemektedir. Birbirinden ayrı parçaları tekrar ilkesini kullanarak tek bir form algısında izleyiciye sunmaktadır. Poag stil olarak gelenekselliği tercih etmesine rağmen çalışmaları için çağdaş çalışmalar diyebiliriz[68].

2.3.9. Kemal Tizgöl

Sanatçı Tizgöl 1973 yılında Balıkesir'de doğdu. Yurtiçi ve yurtdışı pek çok sergiye katılmıştır. Eserleri yurt içinde ve yurt dışında birçok müze, kurumsal koleksiyon ve özel koleksiyonda yer almaktadır[69]. Eserlerinde geometrik birimlerin tekrarı ile çalışmalarını şekillendirmeye çalıştığını söyleyebiliriz. Sanatçı eserlerinde genellikle seramiğin kendi renginin verdiği etkiyi kullanır. Üretilen eserlerde simetri etkisini de sıkça hissedebiliriz.

[68] < https://www.joannapoag.com/ > (Erişim Tarihi: 28.05.2018)
[69] < http://galerisoyut.com.tr/kemal-tizgol-2012/#1392991679-1-78da01-6428> (Erişim Tarihi:21.04.2018)

Resim 2.34. Kemal Tizgöl, **Beni Yıka** , 13x39x9 cm, 2012.

Resim 2.35. Kemal Tizgöl , **Kaplanmış Boşluk**

Tizgöl geometrik birimlerin tekrarı ve renk ile kurduğu bütünlük ilişkisi izleyici üzerinde bakış açısında zenginlik kazandırmıştır. (Resim 2.34 ve 2.35.) Eserlerindeki renk uyumunun yanı sıra işçiliği ile de ön plana çıkan başarılı bir sanatçıdır.

2.3.10. Lei Xue

Sanatçı Lei Xue, 1974 senesinde Çin'in Qingdao doğmuştur. Lei Xue' nin bazı eserlerinde tekrarı kullandığını görülmektedir. Xue, birçok kişisel sergiye katılmıştır. Xue eserlerinde eski geleneksel yaşam ve günümüz modern yaşam biçimleri arasında bağ kurmaya çalışmaktadır. Bu nedenle daha çok Doğu – Batı ilişkisi kuran eserler üretmektedir. 2005 yılında ilk kişisel sergisini açan Xue, Ming hanedanı motiflerini veya Disney karakterleriyle süslü Yuan hanedanı tarzı eserlerle el boyaması yapılmış porselen heykel eserleri ile tanınmıştır. Ayrıca sanatçı farklı sanat dalları ile de ilgilenmektedir[70].

Lei Xue içecek kutularını kullanarak, kutuları deforme ederek eser üretir. Resim 2.36. deki buruşuk bir içecek kutusuna benzetilen eser, beyaz porselen çamurundan yapılmış ve mavi desen ve boyalarla zenginleştirilmiş, çağdaş ve geleneksel seramik yapılar arasında ilişkilendirilmiştir. Sanatçının etkilendiği Ming Hanedanlığı Seramikleri'nde de bu etkiyi görmek mümkündür. Ayrıca Xue, yaptığı seramik kutularla çay içimi sonrası kâselerin yok

[70]< http://coleccionsolo.com/artists/lei-xue/ > (Erişim Tarihi:27.05.2018)

olma süreci ile ilgili bağ kurmaktadır. Eserin estetik oluşu izleyicide Çin kültürüne dair algı yaratmaktadır[71].

Resim 2.36. Lei Xue, **Drinking Tea**, Hong Kong, 2014.

Resim 2.37. Lei Xue, Porcelain **Tango**, Hong Kong, 2013.

Resim 2.37. de sanatçının porselen tango ayakkabıları serisine dikkatli bakıldığında tekrar ilkesi kullanan Xue'nin porselen ile dikenli teller oluşturduğu görülmektedir. Eser, ince yüzeyi kırılabilecek bir yapıdadır. Dansın huzur verici etkisini dikenli tellerle acıya odaklı bir hale getiriyor ve eseri bu şekilde ifade etmeyi tercih etmektedir. Bu çalışma Xue'nin Çin'deki yaşamı sırasındaki yeni deneyimlerini anlatmaktadır.

Xue geleneksel ve çağdaş kültür arası sürekli arayış içinde olmuştur. Eserlerine genellikle günlük yaşamdan yer verir. Ayrıca mavi onun için umudu temsil eder [72].

2.3.11. Leman Kalay

1981 İzmir doğumlu sanatçı Leman Kalay, Lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları bölümünü tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik-Cam Tasarımı Bölümünde tamamlamıştır. Kalay, bir dönemde lisansüstü eğitiminde Litvanya'da Vilnius Sanat Akademisi'nde Erasmus öğrencisi olarak okumuştur[73]. Anlatımı güçlendirilmiş başarılı eserler ortaya çıkarmıştır. Sanatçının eserlerinde enstalasyon sanatına

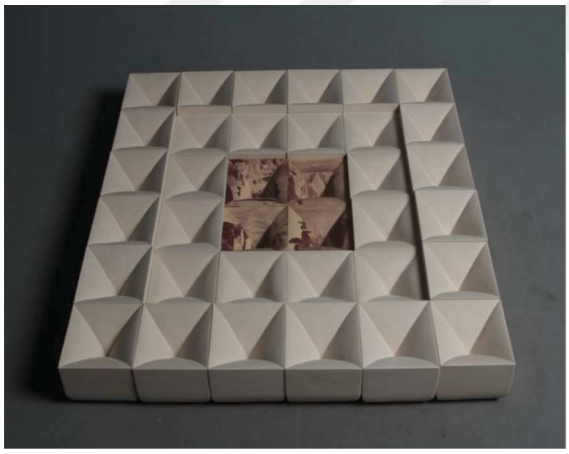
[71] < https://mymodernmet.com/lei-xue-drinking-tea/ > (Erişim Tarihi:27.05.2018)
[72] < https://www.galeriewinter.at/en/exhibitions/lei-xue-2013/ > (Erişim Tarihi: 27.05.2018)
[73] Sanatçıyla e- mail aracılığı ile görüşme, 2 Eylül 2018.

yakınlık ilişkisi görülmektedir. Yerleştirme sanatı çalışmalarının temelinde birim tekrarından çıkışlı eserler vardır.

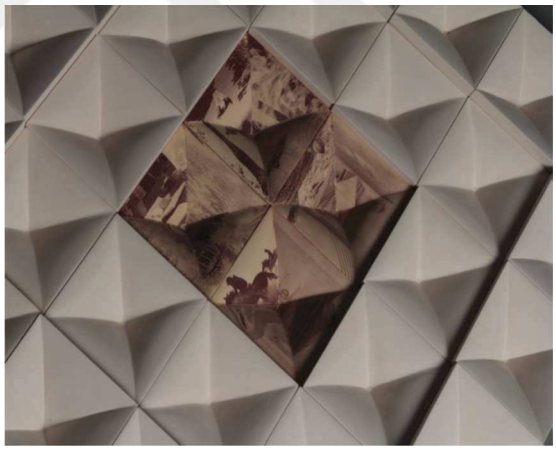

Resim 2.38. Döngü, **Yerleştirme**, 95x50 h: 8,5 cm, 2012.

"Döngü isimli bu çalışma, vitrifiye döküm kili kullanılarak kalıpla şekillendirilmiş ve 1110°C derecede pişirilmiştir" [74]. (Resim 2.38.)

Resim 2.39. Huzur, **Lazer Baskı**,,70x70 h: 12 cm, 2012.

Resim 2.40. Huzur Detay.

Resim 2.39. de görüldüğü gibi "Geometrik küp formundan yola çıkılarak, içe doğru bir hareket yüzeye taşınmış ve birim tekrarıyla 3 farklı boyutta kare bir düzenleme oluşturulmuştur. En büyüğü 70x70 cm, orta boyu 66x66 cm ve küçük boyu 40x40 cm olan düzenleme, kalıp yöntemiyle vitrifiye döküm kili kullanılarak şekillendirilmiş ve 1080°C derecede pişirilmiştir. Dıştan içe doğru 3 kademeli olarak alçalan düzenleme, izleyiciyi

[74] Leman Kalay, a.g.e., s.124.

de merkezinde bulunan fotoğraflardan dolayı içine çekmektedir. Zaten çalışmanın kademeli olarak alçalmasında ki amaçta budur" [75].

Sanatçı Kalay'da çoğu sanatçı gibi üretim sürecinde çevresinden ve deneyimlerden etkileniyor. Yada günlük hayatta başına gelen haberleri kendine kaynak olarak ele alıyor. Karşılaştığı görüntüler ile baskı tekniklerini öğrenmeyi kendine seçmiş ve bu alana odaklanmıştır. Çeşitli baskı teknikleri deneyen sanatçının en yaygın tekniğini lazer baskı tekniğidir. Baskı tekğinin haricinde gravür, kesme ve boyama tekniklerini de denemiştir[76].

2.3.12. Mutlu Başkaya

Mutlu Başkaya 1969 Aydın doğumludur. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nden mezun olmuştur. Sanatçı Başkaya form ve kavramı ilişkilendirmesi ile tanınmaktadır. Genelde eserlerinde farklı malzemeleri, seramik malzeme ile bütünlemektedir. Başkaya uluslararası platformlarda Türkiye ve kendi isminden çokça söz ettirmiştir [77]. Tekrar ilkesini egemenlik ilkesi ile birlikte eserlerinde kullanmaktadır. Egemenlik tasarımda dikkat çekilmesini sağlar ve zıtlık barındırmaktadır. Bu da kompozisyonda bir odak noktası oluşturmaktadır.

Resim 2.41. Mutlu Başkaya, **Akıl Süzgeci**, 2009.

Sanatçı Başkaya'nın eserlerinde modern zamanın etkilerine rastlamaktayız. Seramik malzemeyi farklı malzemelerle harmanlayıp form algısını bu şekilde oluşturduğu rahatlıkla gözlemlenmektedir.

---

[75] Leman Kalay, a.g.e., s.116.
[76] Sanatçıyla e- mail aracılığı ile görüşme, 2 Eylül 2018.
[77] < https://www.kultursanatharitasi.com/mutlu-baskaya-seramiklerimde-kullandigim-her-obje-aslinda-birer-metafordur/> (Erişim Tarihi:02.09.2018)

Resim 2.42. Mutlu Başkaya, **Hope,** 2012.

Resim 2.42 de görüldüğü gibi "Başkaya, form ve kavramı birleştiren çalışmalarıyla ön plana çıkmaktadır. Özellikle toplumsal eleştiri ve taşlamalarıyla, çalışmalarına farklı bir boyut kazandıran sanatçı, 'Umut' isimli bir seri çalışmasıyla, günlük politikaların, insanlar üzerinde oluşturduğu, mutsuzluk, karamsarlık gibi olumsuzlukların, küçük hayallerle umuda dönüşebileceğini vurgulamıştır. Bu kavramdan yola çıkarak, oluşturduğu düzenlemelerinde kullandığı merdiveni umudun ve karanlıktan aydınlığa doğru gidişin sembolü olarak kullandığını ifade etmektedir" [78].

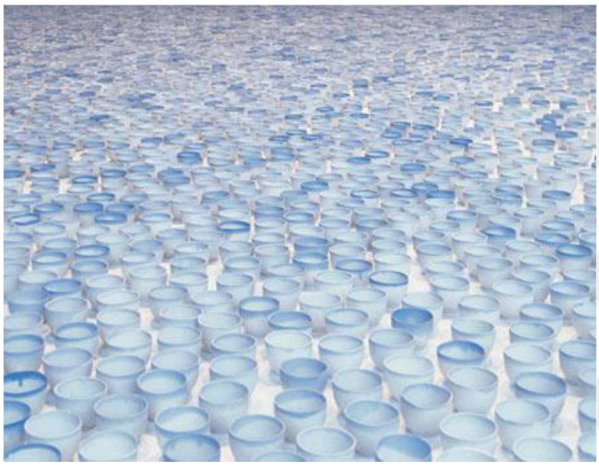
Resim 2.43. Mutlu Başkaya, **Hediye**,
2x22x22cm, 1996.

Başkaya çalışmalarında geçmiş örneklerden yaralanıp yeni yapıtlarıyla ilişkilendirir. Sanatçı eserlerinden çeşitli pişirim teknikleri denemektedir.

[78] Leman Kalay, a.g.e., s.109.

2.3.13. Piet Stockmans

Piet Stockmans 1940 Belçika doğumlu seramik sanatçısıdır. Eserlerini genellikle porselen çamuru ile şekillendirmektedir. Malzeme ve renk ilişkisine önem verir. İşlerinde renk kullanmayı sever ve daha çok mavi tonlarına ağırlık vermiştir. Ürettiği eserlerinde birim tekrarına sıkça rastlayabiliriz. Stockmans eserleri porselen çamuru ağırlıklıdır[79]. Sanatçının eserlerinde tekrar ile birlik ilkesinin ilişkisini gözlemlenmektedir. Biçimlendirme ögelerinin uyumu, estetik bütüne ulaşmada birlik ilkesiyle sağlanmaktadır. Bu sayede tekrar ilkesi yakalanmış olmaktadır.

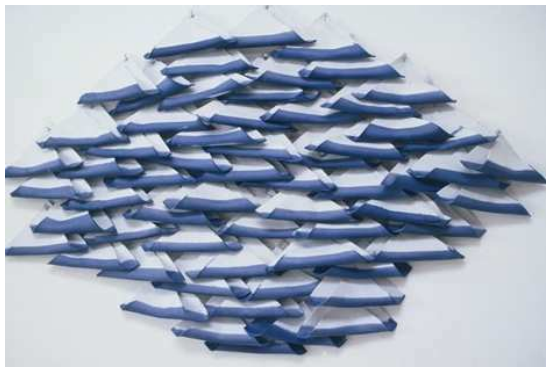

Resim 2.44. Piet Stockmans, **10.000 Cups** , 1982.

Resim 2.45. Piet Stockmans, **1000 Crucibles**, 1980.

Sanatçı çok yönlü çalışmaları ile ön plandadır. Eserlerinde renk ve tekrarı kullanması izleyicide olumlu etki bırakmaktadır. Stockmans eserlerindeki farklı bakış açısı yenilikçi yapıyı doğurmaktadır. Tekrar etkisini yansıtan en iyi seramik sanatçılarının başında gelmektedir.

Resim 2.46. Piet Stockmans, **Privat Collection** , 1987.

[79] < http://www.pietstockmans.com/> (Erişim Tarihi:07.05.2018)

2.3.14. Zehra Çobanlı

Sanatçı 1958 yılında Bandırma'da doğmuştur. 1981 senesinde Marmara Üniversitesi seramik bölümünde lisans eğitimine başlamıştır.1984 senesinde yüksek lisans, 1986 yılında da sanatta yeterliliğini yapmıştır.[80].

> "Zehra Çobanlı 1981 yılından bu yana ürettiği eserlerini, alanındaki yeni teknik arayışları, araştırmalarını, biçimsel ve yüzeysel olarak ele aldığı çalışmalarını, Anadolu'da var olan geleneksel kültürümüzün öğelerine göndermeler yaparak, çağdaş bir biçimde yorumlamaktadır[81]. Sanatçının işleri mavi, toprak, rengarenk ve beyaz olmak üzere dört dönemde toplanmaktadır. Kendi hazırlamış olduğu astarlarla yüzeylerde 80 yaratmış olduğu görsel doku zenginliği, birim tekrarı gibi öğeler seramik eserlerinin çarpıcı noktalarıdır"[82].

Resim 2.47. Zehra Çobanlı Düzenleme

"Sanatçının çay bardaklarından oluşturmuş olduğu düzenlemesinde bardakların fonksiyonellikleri ikinci planda yer almaktadır"[83]. Eserin düzenlenmesinde tekrarı sıkça görmekteyiz. (Resim 2.47.)

---

[80] < https://eksisozluk.com/zehra-cobanli--984728 > (Erişim Tarihi:17.05.2019)
[81] < http://sanat-magazin.com/yazarlarimiz/erol-unal/zehra-cobanli-36-yillik-emegini-sergiliyor/ > (Erişim Tarihi:17.05.2019)
[82] Oya Aşan Yüksel, a.g.e., s.80
[83] Oya Aşan Yüksel, a.g.e., s.80

Resim 2.48. Lale zamanı, 2013

Sanatçı bir röportajında eseri için ; "Türkler, üç kelime arasında manevi bir bağ olduğuna inanmaktadır. Sanatsal kompozisyon, birçok unsur ve ilkenin birlikte kullanılmasıyla ortaya çıkar. Tekrarlama, bir maddenin aynen olduğu gibi kullanıldığı hissini güçlendirir. Aynı zamanda anlam sağlar. Rumi, "Birleşelim, kolaylaştırın" diyor. Lale Zamanı, birlikte olmanın, birbirini sevmenin, yaratmanın ve paylaşmanın anlamını iletmek istiyor '' [84]. Demektedir.(Resim 2.48.)

Resim 2.49. 'Birfincankahvenin 40 yılhatırıvardır'120x120 cm, 1998

[84]<http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ > (Erişim Tarihi17.05.2019)

Sanatçıya sorulan bir başka soruda bu eser için ; "Türklerin Orta Asya ve Orta Doğu'dan mitolojisinde 40 sayısının kutsal bir sayı olarak kabul edildiği bilinmektedir. Bu, İslam kültüründe de geçerlidir. Mesela, Anadolu'da Kuran ölümden 40 gün sonra, doğumdan sonra ve yeni doğanın 40. gününde tekrar okunur. 40 sayısı verimli, hazır ve eksiksizdir. Ruhsal olgunluk açısından da çok önemlidir. Muhammed 40 yaşında peygamber oldu ve Nuh'un gemisinde 40 erkek, 40 kadın ve 40 hayvan vardı. 40. doğum günümü kutladıktan sonra, hem olgunluğum hem de kırk yıllık mistik derinliğim, sanatımdaki sayıların çevresinde yaygın olarak kullanılan Anadolu deyimlerini keşfetmeme neden oldu." [85]. Demektedir.

2.3.15. Zemer Peled

İsrail doğumlu sanatçı Zemer Peled birim tekrarı kullanarak iş üreten sanatçılar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Sanatçı son yıllarda çeşitli müze ve galeride sergi açmıştır. Peled binlerce porselen parçadan oluşan büyük ölçekli heykeller ya da daha küçük nesneler içeren eserler üretmektedir. Peled, çalışmalarında çıkış noktası olarak yaratılış ve yıkım süreci konularına ele almıştır[86].

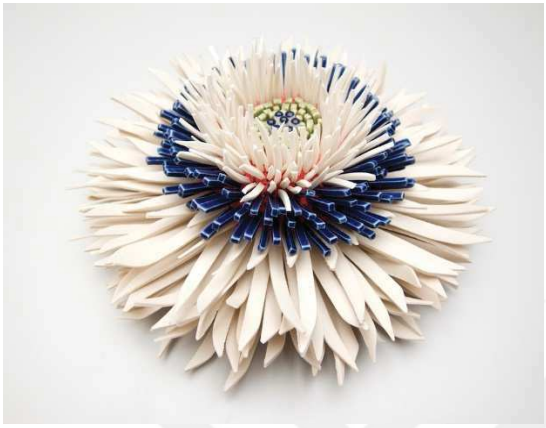

Resim 2.50. Zemer Peled, **Süspansiyon,** North Dakota, USA, 2017.

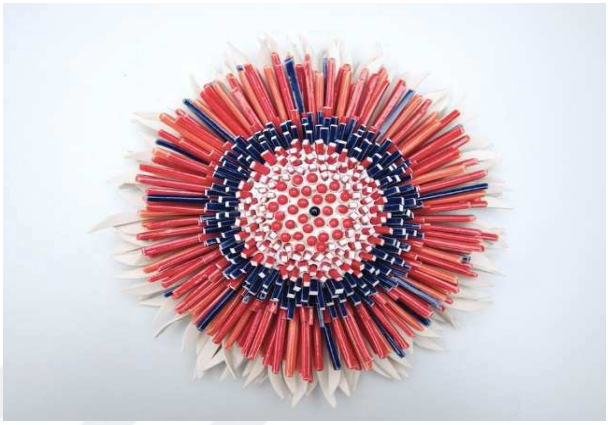
Peled'in Süspansiyon çalışması havada asılı birbirine kenetlenmiş porselen parçalardan oluşmaktadır. Kullanılan malzeme tektir. Peled enstalasyon çalışmasını,

[85]<http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ > (Erişim Tarihi17.05.2019)
[86]< https://www.zemerpeled.com/ > (Erişim Tarihi:23.05.2018)

kardeşi Amit Peled'in "Yahudiliğimle Yolculuk" adlı çello çalışmasıyla beraber sergilemiştir. Sanatçı bu şekilde müzikteki nota uyumunun müziğin bütününü oluşturmasını, kendi eserindeki fiziksel birleşimle benzer şekilde yorumlamıştır. Kurulum aşaması karışık olan çalışmanın bireysel parçalardan oluşturulmuş olması eserde çökme riski yaratmaktadır[87]. (Resim 2.50)

Resim 2.51. Zemer Peled, **Grup Kırıkları 2 Numara,** Porselen, 2015.

Resim 2.52. Zemer Peled, **030,** Porselen, 2015.

Resim 2.51 ve resim 2.52. de görüldüğü gibi sanatçı Peled, güzel çiçekleri anımsatan karmaşık heykeller üretmeyi sevmektedir. Peled'in çiçek koleksiyonu yumuşaklık hissi veren keskin geometrik porselen birimlerden ortaya çıkmıştır. Sanatçı için materyal uyumu ve estetik algıyı çalışmalarında genellikle ön planda tuttuğunu söyleyebiliriz. Eserlerinde ise Dünyadaki doğal güzellik ve dünya vahşeti arasındaki ilişkiyi izleyiciye göstermeyi amaçlamaktadır. Peled'in koleksiyonlarını genel olarak ele aldığımızda ise uyum ve canlılık hissi ile karşılaşmaktayız[88]. Peled birlik ilkesi ile tekrar ilkesini ilişkilendirerek çalışmalarını yapmaktadır. Birlik bütünü oluşturmaktadır. Tasarımdaki uyuşmazlıkları düzen içine almaktadır. Zıt parçaların uyumlu şekilde görülmesine fayda sağlamaktadır.

[87] < https://www.zemerpeled.com/work/#/suspension/> (Erişim Tarihi:23.05.2018)
[88] < https://www.zemerpeled.com/ > (Erişim Tarihi:23.05.2018)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKRAR İLKESİ TEMELİNDE YAPILAN KİŞİSEL UYGULAMALAR

Bu tez çalışmasında tekrar ilkesi detaylı bir şekilde incelenmiş, çizgi ve doku tekrarı ile oluşturulmuş çalışmalardan seçilen örnekler görsellerde verilmiştir.

Resim 3.1. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Yüksek pişme derecesine sahip beyaz çamur kullanılarak şekillendirilen yüzey çalışmasında demir oksit, kalay oksit, mangan oksit ve şeffaf sır kullanılarak 1070°C derecede pişirilmiştir.(Resim 3.1.)

Resim 3.2. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Resim 3.3. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Resim 3.1 de görülen çalışmanın devamı niteliğindeki bu çalışmalarda da (Resim 3.2. ve Resim 3.3.) birim tekrarı kullanılmış yüksek pişme derecesine sahip beyaz çamur üzerine demir oksit, kalay oksit, mangan oksit ve şeffaf sır sürülerek 1070°C derecelik fırında tek pişirim uygulanmıştır.

Resim 3.4. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Resim 3.4 de görülen çalışma doku tekrarı ile oluşturulmuştur. Kırmızı çamur kullanılarak şekillendirilen duvar panosunun bisküvi pişirimi 1000°C derecede, sır pişirimi 1040°C gerçekleştirilmiştir.

Resim 3.5. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Duvar panosu olarak doku tekrarı ile oluşturulan bir diğer çalışma da resim 3.5 de görülmektedir. Kırmızı çamur kullanılarak şekillendirilmiştir. 1000°C derecede bisküvi pişirimi yapıldıktan sonra sırlanan forma 1040°C sır pişirimi uygulanmıştır.

Resim 3.6. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Resim 3.6 da görülen çalışmada, yüzey üzerine doku ile tekrar çalışması uygulanmıştır. Duvar panosu olarak oluşturulan çalışma kırmızı çamur kullanılarak şekillendirilmiş, 1000°C derecede bisküvi pişirimi yapıldıktan sonra 1040°C sırlanmıştır.

Resim 3.7. Erdi Özdemir, İsimsiz, 2019.

Çalışmada (Resim 3.7) , yüzey üzerine çizgisel dokuların tekrarı kullanılmıştır. Kırmızı çamur ile şekillendirilen form, 1000°C derece bisküvi pişiriminin ardından sırlanarak 1040°C'lik sır pişirimine tabi tutulmuştur.

SONUÇ

Seramik sanatı günümüze kadar hızla değişim göstermiştir. Sanatçılar için geçmişten günümüze çok fazla sanatsal akım görülmüştür. Ardada gelen sanatsal hareketlerin oluşturduğu alanlar tekrar ilkesi ile yapılmış çalışmalarda kendini göstermiştir.

Seramik yapılarda tekrar ilkesi sistemli bir oluşumun kompozisyona dönüşmüş biçimidir. Tekrar estetik değer yargıları çalışmalara canlılık kazandırmış, yapıta hareket katmış ve yapıta canlılık vermiştir. Bazı çalışmalar da tekrar biçimlerin bir araya gelip eserleri bir bütün olarak değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Yapılan araştırmada tekrar kullanımı farklı seramik sanatçılarının yapıtlarıyla incelenerek gözlemlenmiştir. Tekrar ilkesi seramik sanatıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

Araştırma süresinde tasarım öğe ve ilkeleri kısa parçalar halinde açıklanmaya çalışılmıştır. Sanatçıların ürettiği eserler ile araştırma güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmalar sonucu oluşturduğum tez çalışmamda, tekrar ilkesinin sanatçılar tarafından ele alınış şekli incelenerek, değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmalar örneklendirilerek açıklanmıştır.

Formların yansıması olan tekrar ilkesinin eserlerde diğer tasarım ilkeleriyle beraber kullanımının farklı estetik algılar yaratmada katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Tekrarın form üzerinde iyi yorumlanabilmesi tasarım açısından önem teşkil etmektedir. Böylece ortaya çıkan güçlü formlar izleyiciyi yapıt hakkında daha çok düşünmeye yöneltmektedir. Bu bağlamda gelecek dönemlerde yeni tasarımlar gelişme süreciyle birlikte yenilikçi düşüncelere kaynaklık edebilecektir.

Bu araştırmanın seramik sanatı eğitiminde araştırma yapan araştırmacılara kaynak oluşturabilmesi hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Genç Adem ve Sipahioğlu Ahmet. (1990). *Görsel* Algılama- Sanatta Yaratıcı Süreç, Sergi Yayınevi, İzmir.

Arnheim, Rudolf. (2002). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley: University of California Press.

Atalayer, Faruk. (1994). Temel Sanat Ögeleri, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir.

Bayazıt, Nigan. (2008). Tasarımı Anlamak, İdeal Kültür ve Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul.

Becer Emre. (1997). İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Kitabevi, Ankara.

Çağlarca, Sadettin. (1999). Resim – Heykel Plastik Ögeler, İnkılap Yayınları, İstanbul.

Çellek Tülay ve Sağocak Mehtap. (2014). Temel Tasarım Sürecinde Yaratıcılık, Grafik Tasarım Yayıncılık, İstanbul.

Divanlıoğlu, Demir. (1997). Temel Tasar, Tasar'ın Öge ve İlkeleri, İstanbul: Birsen.

ECZACIBAŞI Sanat Ansiklopedisi. (1997). Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Cilt 1, İstanbul.

Gence D, ve İstifoğlu O.B. (2006) Temel Sanat Eğitimi. (Birinci Baskı). Gerhun Yayınları, Ankara.

Genç, P. (2012). İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Güngör, D.H. (1972). Temel Tasar , İstanbul.

Güngör, Hulusi. (2005). Görsel Sanatlar ve Mimarlık için Temel Tasar. Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., İstanbul.

Güngör, Hulusi. (1983). Temel Tasar(Basic Design), Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. İstanbul.

Mülayim, Selçuk. (1994). Sanata Giriş,(2), Bilim Teknik Yayın Evi, İstanbul.

Ocvirk, Otto. , Stinson Robert. , Wigg Philip. , Bone Robert. , Cayton David. (2015). Sanatın Temelleri, Karakalem Kitapevi Yayınları, İzmir.

Odabaşı, Hatice. (2002). Grafikte Temel Tasarım, Cem ofset, İstanbul.

Sözen Metin, Tanyeli Uğur. (2003) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 7. Basım, İstanbul.

Öztuna, Yakup. (2008). Görsel İletişimde Temel Tasarım, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.

Özturanlı, Gül. (1998). Modern Türk Seramik Sanatına Bir Bakış, Türkiye'de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi, Seramik Özel Sayısı, Sayı33, İstanbul.

Rosenthal, N. , Pierson, S. , Obrist, H.U. (2017). Ai Weiwei Porselene Dair, Mas Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş. , İstanbul.

Türk Seramik Sanatı. (2007). Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Makaleler

Kaptan, Burak (2004). Temel Tasarımda Form ve Form Biçimlendirmesine Bir Yaklaşım, Anadolu Üniversitesi Yayınları, E-Arşiv.

Kaptan Burak (2003). 20. Yüzyıldaki Toplumsal Değişmeler Paralelinde İç Mekân Tasarımı Eğitiminin Gelişimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No, 1516, No, 32.

Yücel, Çoşar Müjde. (2017). Artistik Yüzey Seramiklerinde Tasarımın Algılanmasına Etki Eden Faktörler Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 55, Ekim 2017, s. 446-458.

Yararlanılan Tezler

Baktır Özlem. (2006). Bauhaus Felsefesi ve Endüstriyel Tasarımdaki İşlevsellik Boyutu, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Baskıcı Kapkın, Zeynep. (2014). Çağdaş Seramik Sanatında Ritim. Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Biçer Kadir. (2006). Modernizm ve Endüstriyel Devrim Işığında Çağdaş Tasarımın Temeli, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Güneş, Canan. (2015), Seramik Sanatında Simetri Ve Asimetri Kavramlarının Uygulanabilirliği ve Kişisel Yorumlar. Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Güvenç, Duygu. (2014), Bir Tasarım İlkesi Olan Dengenin Seramik Sanatında İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak.

Işıktaş İmre Deniz. (2016), Özgün Seramik Formlarda Ritmik Yapılanmalar. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara.

Kalay, Lale. (2013). Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu, Ankara.

Kaymakcan, Müge. (2006). Yüksek Öğrenim Sanat Eğitiminde Temel Tasarım Eleman ve İlkelerinin Öğretimi ve Uygulamaları.Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Kura, Hande. (1989). Endüstriyel Seramik Tasarımında Biçim ve Üretim Yöntemleri. Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Sanat Dalı Seramik – Cam Programı, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul.

Oransay, Lale. (2006). Doku, Strüktür ve Tekrar İlkelerinin Seramik Alanında Kullanım Olanakları. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlilik Tezi, Eskişehir.

Tizgöl, Kemal. (2008). Sanatta Minimalizm ve Günümüz Seramik Sanatına Yansımaları. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir.

Tutaş, Veli. (2014). Tasarım İlkelerinden Uygunluk ve Seramik Sanatındaki Yeri. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak.

Yücel Çoşar, Müjde. (2017) Artistik Yüzey Seramiklerinin Mekân ve Çevreye Uygunluğu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Tasarımı Programı, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.

Yücel, Müjde. (2010). Seramik Hediyelik Eşya Üretiminde Tasarım ve İşlev Analizi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Yüksel Aşan, Oya. (2014). Doku Kavramı ve Seramik Yüzeylerde Kullanımı. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir.

Zümrüt Yeşim. (2007). 1960'dan Günümüze Çevre Sanatı Kapsamında Yapılan Seramik Eserlerin Analizleri, Çevre Konulu Seramik Atölye Uygulamaları Ve Bir Sergi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Eser Metni, Çanakkale.

İnternet Kaynakları

http://tasarimveilkeleri.blogspot.com/ (Erişim tarihi:17.05.2019)

http://www.bienseramik.com.tr/Pdf/katalog/desenli-karo-katalog (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

http://www.kale.com.tr/tr/seri/canakkale_Seramik/Seramik_Karolar/ozel_Kuvetler/Santorini (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

http://www.kale.com.tr/tr/seri/canakkale_Seramik/Seramik_Karolar/ozel_Kuvetler/Atlas#PhotoSwipe1517433746859 (Erişim Tarihi: 17.03.2018)

http://www.gungorguner.com/works/bowls.html (Erişim Tarihi: 16.02.2018)

http://www.gungorguner.com/works/glass.html (Erişim Tarihi: 16.02.2018)

https://issuu.com/hasansahbaz/docs/hasan__ahbaz_2010-2018_issuu?fbclid= IwAR3vJPqCpDvl-BJMj8X3n88eyMK8kX9WRfAwPbgWzT-FgjdFRK-5Iwmbs0Y (Erişim Tarihi: 08.10.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2007/canevine-dot/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2005/libellulidae-ii/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2017/hic/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2015/reflection/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2008/connect-dot-connect-bag-nokta-bag/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://canandagdelen.com/works/works-2003/homelike/ (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

http://galerisoyut.com.tr/kemal-tizgol-2012/#gorsel-1/7/kt1210-08.jpg (Erişim Tarihi: 21.04.2018)

https://tr.pinterest.com/pin/327355466638960923/ (Erişim Tarihi: 21.04.2018)

http://galerisoyut.com.tr/kemal-tizgol-2012/#gorsel-1/11/kt1210-12.jpg (Erişim Tarihi: 21.04.2018)

https://tr.pinterest.com/pin/548102217125094339/ (Erişim Tarihi: 22.04.2018)

http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=1&modPainters_artistDetailID=2528 (Erişim Tarihi: 22.04.2018)
https://tr.pinterest.com/pin/548102217124512902/ (Erişim Tarihi: 22.04.2018)

http://4.bp.blogspot.com/TuNCBKuqSb4/UWaiuS1Y07I/AAAAAAAAARY/Sc00Xb3hDVw/s1600/_MG_7472.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://1.bp.blogspot.com/5MlUZHYEEag/UWaixvanOcI/AAAAAAAAARo/v3JJQAAP5qM/s1600/_MG_7474.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://1.bp.blogspot.com/Umfsee0xpfY/UWahhRJahbI/AAAAAAAAAQA/sJE5whp79aQ/s1600/_MG_7431.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://3.bp.blogspot.com/eziMRsrOhvw/UWahnj9uMTI/AAAAAAAAAQQ/PrfB4Y9fqCk/s1600/_MG_7442.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://1.bp.blogspot.com/hu_PGaJEAVs/UWapa1BFeWI/AAAAAAAAAUo/tW6Nffuh4Sc/s1600/_MG_7489.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://3.bp.blogspot.com/8p7epnw2tLg/UWapeZKYH3I/AAAAAAAAAU4/oB1uMbm1k0s/s1600/_MG_7491.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://1.bp.blogspot.com/WSCQgJjl94/UWakRVsCbCI/AAAAAAAAAS8/XQzg2MRb0Tg/s1600/_MG_7508.JPG (Erişim Tarihi: 29.04.2018)

http://1.bp.blogspot.com/xQ5QYuSV2yg/UWakWFT4FdI/AAAAAAAAATE/vHHrY4BuYaM/s1600/_MG_7510.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://4.bp.blogspot.com/2taY8HpF3Hs/UWah3G2D7qI/AAAAAAAAAQk/A2_5hGO7WGI/s1600/_MG_7454.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://4.bp.blogspot.com/7lxZb319wY/UWaiBdOGB9I/AAAAAAAAAQ4/bkMpGnKw5PQ/s1600/_MG_7461.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://4.bp.blogspot.com/JRTdtWNzCjE/UWaipjIlH6I/AAAAAAAAARA/UYkpG_EVRoU/s1600/_MG_7466.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://3.bp.blogspot.com/NCJZ9qadPyI/UWaisB6SX4I/AAAAAAAAARQ/_3JwL8pbtg/s1600/_MG_7470.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://2.bp.blogspot.com/L4ShFRLNJ1k/UWakJmRMPWI/AAAAAAAAASk/ep3WwwEiOeo/s1600/_MG_7497.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://2.bp.blogspot.com/Nl3dMjHBe9U/UWakM7QzZhI/AAAAAAAAAS0/4KzR18yWMMQ/s1600/_MG_7499.JPG (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

http://www.claretwomey.com/projects_-_exchange.html (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

http://www.claretwomey.com/projects_-_made_in_china.html (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

http://www.claretwomey.com/projects_-_consciousnessconscience.html (Erişim Tarihi: 10.01.2018)

http://www.olsengallery.com/enlarge.php?work_id=9934&artist_id=457 (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

http://www.olsengallery.com/enlarge.php?work_id=10779&artist_id=457 (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

https://www.ngv.vic.gov.au/exhibition/gwyn-hanssen-pigott/ (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

http://www.olsengallery.com/ex-enlarge.php?work_id=10778&exhibition_id=526 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

https://i.pinimg.com/originals/0a/1d/4d/0a1d4d2519e01593339ce353119183d2.jpg (Erişim Tarihi: 05.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjectsDetail.aspx?collection=db6712b1681543769bbe362b8991bffe&product=30f1532d-3077-49db-9317-066a2c9e1173 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjectsDetail.aspx?collection=b99aad79d3914730b2f9e19e0bf09b7d&product=5373dd6d-b74c-4b7a-9689-73762c636615 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjectsDetail.aspx?collection=b99aad79d3914730b2f9e19e0bf09b7d&product=2a66df97-1af3-43a8-bcc5-13e33243daf9 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjectsDetail.aspx?collection=1b0a3a7ba0424125b7b9e3082b50dbf0&product=9d97c3b4-769f-4df1-a514-1e2453d482a1 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjects-Detail.aspx?collection=38b7535b-c039-40ce-affa-0e69131c8d58 (Erişim Tarihi: 07.05.2018)

http://www.pietstockmans.com/ArtProjects-Detail.aspx?collection=2aa09756-93f9-46fa-9155-2a2e0285573c (Erişim Tarihi: 07.05.2018)
https://tr.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/global-contemporary/a/sseeds-ai-weiwei (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://omuryazilari.blogspot.com.tr/2017/10/ai-weiwei-porselene-dair.html (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://3.bp.blogspot.com/kRD8Pc3NZO8/VdwXyhjP_nI/AAAAAAAAGWI/pGpAramcbzA/s1600/12WEIWEI-articleLarge.jpg (Erişim Tarihi: 26.05.2018)

http://yasamizi.blogspot.com.tr/2018/01/yln-ilk-sergisi.html (Erişim Tarihi: 26.05.2018)

https://www.zemerpeled.com/ (Erişim Tarihi:23.05.2018)

https://www.zemerpeled.com/work/#/suspension/ (Erişim Tarihi: 23.05.2018)

https://www.zemerpeled.com/work/#/bunch-of-shards-2/ (Erişim Tarihi: 23.05.2018)

https://www.zemerpeled.com/bunch-of-shards// (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

http://coleccionsolo.com/artists/lei-xue/ (Erişim Tarihi:27.05.2018)

http://coleccionsolo.com/collection/drinking-tea/ (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

https://mymodernmet.com/lei-xue-drinking-tea/ (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

https://www.galeriewinter.at/en/exhibitions/lei-xue-2013/ (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

https://www.artbasel.com/catalog/artwork/16733/LeiXuePORCELAINTANGO#&gid=1&pid=1 (Erişim Tarihi: 27.05.2018)

https://www.joannapoag.com/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

https://www.joannapoag.com/#/pier/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

https://www.joannapoag.com/#/maritime/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

https://www.joannapoag.com/#/nacht/ (Erişim Tarihi: 28.05.2018)

http://benmedansky.com/ (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://benmedansky.com/shop-2/mini-loop-bowl (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://benmedansky.com/shop-2/looped-vessel (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://benmedansky.com/shop-2/cali-bowl (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://benmedansky.com/shop-2/l4c79x3zikkiy4ds20xm9c44an29v1 (Erişim Tarihi: 25.05.2018)

http://www.grafikerler.org/forum/konu/tasari-ilkeleri.21781 (Erişim Tarihi: 31.08.2018)

https://www.kultursanatharitasi.com/mutlu-baskaya-seramiklerimde-kullandigim-her-obje-aslinda-birer-metafordur/ (Erişim Tarihi:02.09.2018)

https://www.theguardian.com/artanddesign/2013/jul/11/gwyn-hanssen-pigott
(Erişim Tarihi:02.09.2018)

https://www.galleryapel.com/go.php?page=sanatci&artistid=17 (Erişim Tarihi:02.08.2018)

http://aykiriakademi.com/sanat/aykiri-akademi-sanat-gorsel-sanatlar/ai-weiwei-nin-onemli-sanat-calismalari (Erişim Tarihi:02.09.2018)

https://eksisozluk.com/zehra-cobanli--984728 (Erişim Tarihi:17.05.2019)

http://sanat-magazin.com/yazarlarimiz/erol-unal/zehra-cobanli-36-yillik-emegini-sergiliyor/ (Erişim Tarihi:17.05.2019)

http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/tradition_as_innovation_in_the_fine_art_ceramics_of_zehra_cobanli/ (Erişim Tarihi:17.05.2019)

http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=1&modPainters_artistDetailID=4058&t=true (Erişim Tarihi: 27.05.2019)

http://bradevantaylor.com/portfolio/discs (Erişim Tarihi: 31.05.2019)

http://opgenhaffen.com/gekleurd-porselein (Erişim Tarihi: 31.05.2019)

https://yeltendersmateryal.weebly.com/goumlrsel-sanatlar/zt-renkler
(Erişim Tarihi: 16.06.2019)

http://www.tcetveli.org/hiyerarsi-koram-calismasi/ (Erişim Tarihi: 21.06.2019)

https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf
(Erişim Tarihi: 21.06.2019)

http://www.sg.k12.tr/tr/okul-hakkinda/kueltuereletkinlikler/galeri/sergiler/canan-dagdelen/
(Erişim Tarihi: 25.06.2019)

https://lh3.googleusercontent.com/GxPs696CucIUZ5hX7UR_7jrFlArJ3yM3jJDVqJU2PmHTrUvAfOUOKne08Sup9b7hAH88bMg=s128
(Erişim Tarihi: 25.06.2019)

EKLER

SÖZLÜK

Avant-Garde: Yenilikçi, öncü ve yol gösterenler için kullanılan terim.

Bone-China: İnce porselen çeşididir.

Dini Vecibe: Dinsel inanç için yapılanların bütünü.

Eğrisel: Çizginin düz olmama durumudur.

Estetik: Güzellik duygusunu ele alan felsefe dalıdır.

Kaos: Biçim ve düzenden yoksun uyumsuzluk halidir.

Kombinasyon: Düzenleme, birleştirme anlamına gelir.

Konstrüksiyon: Birden fazla malzemenin oluşturduğu yapının bütünsel alanıdır.

Minimalist: Sadelikten yana olan kişidir.

Motif: Düzen içerisinde kurgulanan sanatsal küçük birimdir.

Paperclay: Seramik üretiminde kullanılacak çamura belli oranlarda kâğıt karıştırılmasıyla elde edilen üründür.

Photoshop: Yaygın olarak kullanılan fotoğraf şekillendirme programıdır.

Selfie: Kendi kendini fotoğraflama hali.

Süspansiyon: Katı bir maddenin sıvı içinde çözünmeden kalma durumuna denir.

Tango: Uruguay kökenli dans türüdür.

Transparan: Arkasını gösteren, ışık geçiren, şeffaflık durumu.

Vitrifiye: Camsı yapıda bulanan endüstriyel seramik malzemelerin genel olarak adlandırılmasında kullanılan üründür.

Zaanat: El emeğine dayalı, ustalık gerektiren işlerin meslek adı.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : ÖZDEMİR Erdi
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 16.12.1994 /Şişli
Telefon : (554) 436 52 12
E-mail : erdiozdemir@stu.comu.edu.tr

Eğitim

Derece	*Eğitim Birimi*	*Mezuniyet Tarihi*
Yüksek Lisans	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı	2016-
Lisans	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü	2012-2016
Lise	Edremit Lisesi	2008-2012

İş Deneyimi

Yıl	*Yer*	*Görev*
2013	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Seramikleri Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi	Stajyer
2014	Keramik ve Seramik İmalatı Menemen Atölye	Stajyer

Yabancı Dil

İngilizce